

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra muzikologie

TANEČNÍ SOUBOR HRADIŠŤAN POD VEDENÍM LADISLAVY
KOŠÍKOVÉ

Bakalářská práce

Autor: Jindřiška Kocourková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Taneční soubor Hradišťan pod vedením Ladislavy Košíkové“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala především vedoucí této práce doc. PhDr. Lence Křupkové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a vstřícnost. Poděkování patří také Ladislavě Košíkové, za poskytnutí důležitých informací ke zpracování tohoto tématu.

Obsah

1	Úvod	7
2	Stav bádání	8
3	Folklorní hnutí v českých zemích.....	11
4	Folklorní hnutí v Uherském Hradišti.....	15
4.1	Před rokem 1950	15
4.2	Léta 1950–1978 pod vedením Jaroslava Václava Staňka	17
4.3	Léta 1978–1992.....	20
5	Choreografické působení Ladislavy Košíkové.....	25
5.1	Působení Ladislavy Košíkové v souboru Hradišťan	25
5.2	Činnost Ladislavy Košíkové mimo soubor Hradišťan	27
6	Choreografie Ladislavy Košíkové	29
6.1	Ve spolupráci s hudební složkou souboru Hradišťan.....	29
6.2	Ve spolupráci s jinými hudebními tělesy	35
7	Srovnání Hradišťanu s vybranými folklorními soubory.....	47
7.1	VSACAN	47
7.2	Vojenský umělecký soubor Ondráš	48
7.3	Lúčnica	49
8	Závěr.....	52
	Resumé.....	53
	Summary.....	54
	Zusammenfassung	55
	Seznam literatury, pramenů a internetových zdrojů	56
	Literatura	56
	Prameny.....	58
	Internetové zdroje.....	58

Seznam obrázků.....	62
Anotace	63

1 Úvod

Jelikož pocházím z malého města, jež leží poblíž Uherského Hradiště, popularita souboru Hradišťan mě nemohla minout. Přestože mnoho mých známých je součástí hudební složky souboru, uchvátila mě spíš taneční část vystoupení, jež dýchá folklorem bez užití jediného kroje. Možná i pro již zmíněnou popularitu souboru a vysoké umělecké nároky na jeho produkci jsem byla zaskočena tím, že těleso dosud unikalo zájmu historiků a teoretiků umění či etnografů.

Naskytla se mi možnost shlédnout celovečerní vystoupení blanenského folklorního souboru Drahan a měla jsem tak příležitost tyto dva soubory porovnat. Jeviště kulturního domu oplývalo barevnými kroji a pentlemi. Dospělí s dětmi představovali pásmo klasických lidových tanců v doprovodu cimbálové muziky Drahan a v tu chvíli jsem si uvědomila, jak moc se soubor Hradišťan liší od ostatních. Mezi soubory nebyly pouhé nuance, rozdílná byla celková koncepce představení od výběru hudby po téma či kostýmy tanečníků. Rozhodla jsem se proto zmapovat tu dlouhou cestu, kterou musela choreografka Ladislava Košíková ujít, než se soubor zformoval do současné podoby.

Cílem mé bakalářské práce bude seznámit čtenáře s historií a současností souboru Hradišťan a s dosavadní prací choreografky Ladislavy Košíkové. Mimo jiné chci poukázat na individualitu souboru srovnáním s vybranými folklorními tělesy. Mezi mé hlavní zdroje poznání patří privátní archiv L. Košíkové a pak také rozhovory s ní. Dále budu čerpat z novinových a internetových recenzí a rozhovorů. Na základě fragmentů představení mám možnost seznámit se s podobou scény, rekvizitami a kostýmy tanečníků, na které tudíž se při mém popisu budu více soustředit. Z těchto filmově zachycených útržků a fotografií však nemohu odhalit dramaturgii celku a je mi tak odepřena možnost hlubší analýzy.

Ve své práci nejprve zmapuji historii folklorních hnutí u nás a srovnám Hradišťan s vybranými folklorními soubory – souborem VSACAN z oblasti Zlínského kraje, VUS Ondráš se sídlem v Brně a jako zástupce Slovenska uvedu známý folklorní soubor Lúčnica. Následovat bude historie Hradišťanu a důležité osoby, které stály za jeho vývojem. V další kapitole shrnu působení L. Košíkové v Hradišťanu a zmíním zde i autorčino choreografické působení s jinými tanečně-hudebními tělesy. Hlavní částí mé práce se stane výčet a popis choreografií L. Košíkové od roku 1992, tedy od doby, kdy začala se souborem spolupracovat.

2 Stav bádání

O souboru Hradišťan vyšlo především velké množství článků a recenzí. Mimo to, bylo díky délce jeho působení vydáno i mnoho almanachů k výročím, které jsou studnicí cenných informací. Většina pramenů je uložena v Odborné knihovně Slovákého muzea, některé almanachy a novinové články má pak uloženy i paní Ladislava Košíková ve svém privátním archivu.

Nejstarší zmínky o souboru Hradišťan najdeme v novinových člancích. V archivu Slovákého Muzea v Uherském Hradišti jsou i texty z počátku 50. let, které mapují soubor v jeho počátcích. Jedním z takových je např. článek z časopisu Lidová tvořivost, který vyšel v roce 1952 s názvem *Nová tvorba v práci „Hradišťanu“*.

V roce 1980 vydal *Sdružený závodní klub ROH Uherské Hradiště* k 30. výročí založení Hradišťanu almanach, který obsahuje krátké pojednání o folkloru obecně, rozsáhlou historii souborů Hradišťan a Hradišťánek, doplněnou fotkami z vystoupení. Na konci je výčet všech členů souboru Hradišťan v letech 1950–1980. Tento text se nachází v Odborné knihovně Slovákého muzea. Už tehdy soubor patřil mezi „přední amatérské soubory lidové tvořivosti v ČSSR“ a taky se „významně podílel na rozvoji socialistické kultury zejména novátorským přístupem k interpretaci folklorního dědictví českého i slovenského lidu a především hradišťského Dolňácka“. ¹

V roce 2000 pak vyšel almanach k 50. výročí založení souboru, který mapuje historii souboru včetně jmen tanečníků a muzikantů. Stručnou historii doplňují noty, fotografie a ilustrace. ²

Téhož roku sepsala Anna Maděričová ve Slovákých novinách historii Hradišťanu, rozdělenou na tři části. Ta první vyšla 19. 4. 2000 a mapuje soubor v letech 1950 - 1978. ³ Druhá část, která vyšla 26. 4. 2000, začala u roku 1978 a končí rokem 2000. ⁴ Tato etapa je spojena především se jménem Jiřího Pavlici. Poslední část je převzatá z publikace vydané k 50. výročí vzniku souboru Hradišťan. Vyšla 3. 5. 2000 a přináší "profily dvou osobností, které určovali tvůrčí profil souboru v prvním čtvrtstoletí." jedná se o J. V. Staňka a Jaroslava Čecha.

¹ Měrka, A. (odp. redaktor) *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980.

² *Almanach k 50. výročí založení souboru*. Zpravodaj města Uherské Hradiště č. 1-12, (2000). Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000.

³ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slováké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁴ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. II. část. *Slováké noviny* 10, č. 17, (26. 4. 2000), s. 11.

Miroslav Potyka pak při příležitosti 60. výročí souboru napsal pětidílný seriál článků o historii Hradišťanu *Šedesát let Hradišťanu*. Historii souboru dělí na dvě hlavní etapy. První⁵ (1950–1978) je spojená hlavně se jménem zakladatele souboru, Jaroslavem V. Staňkem, a druhou⁶ (od roku 1978), kdy se stal vůdčí osobností souboru Jiří Pavlica. Poslední část pod názvem *60 let Hradišťanu – historie i současnost* věnuje oslavám 60. výročí a jejich přípravám.⁷⁸⁹ V každé části se pak zvlášť věnuje hlavním inscenacím a důležitým událostem uplynulého období.

V roce 1989 pak vychází kniha *Tance z Uherskohradištska: Staré město, Mařatice*. Obce Uherské Hradiště, Staré Město a Mařatice patří do stejného krojového okrsku, tudíž mají i stejné folklorní projevy. Větší část publikace se zabývá tanečními technikami a druhy tanců i s obrazovou přílohou. Co nás zde ale spíše zajímá, je část popisující výzkum lidových tanců ve Starém Městě, Mařaticích a obcích Uherskohradištska, který se uskutečnil v roce 1952. Dále jsou zde vzpomínány zprávy o tanečních zábavách, které sahají až do období před 1. světovou válkou. Cimbálová muzika, jak ji známe dnes, se prý ale ve Starém Městě objevila až po 2. světové válce a to díky vzniku souboru Dolina. Nejdůležitější kapitolou pro tuto práci je ale ta s názvem „*Informátoři a osobnost J. V. Staňka*“. Ten byl v roce 1950 jedním ze zakladatelů souboru Hradišťan, později se stal jeho uměleckým vedoucím a primášem. Roku 1955 založil Hradišťánek, což byl jeden z prvních dětských souborů na Moravě.¹⁰

Nejdůležitějším zdrojem pro seznámení se s působením Ladislavy Košíkové v tanečním souboru Hradišťan jsou archivní materiály paní Košíkové. Jedná se o celkem 17 šanonů, které obsahují fotky, rozhovory, sborníky, recenze na taneční vystoupení, osobní dopisy a vlastní videonahrávky některých představení. Najdeme zde i materiály

⁵ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (I. část). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 64 (17. 3. 2010), s. 4.

⁶ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu, II. část 1965–1978. *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 76 (31. 3. 2010), s. 4.

⁷ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu, III. část 1978–1995. *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 81 (7. 4. 2010), s. 4.

⁸ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (IV. část 1995–2010). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 99 (28. 4. 2010), s. 4.

⁹ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu: historie i současnost. *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 104 (5. 5. 2010), s. 4.

¹⁰ Jelínková, Zdena - Košíková, Ladislava - Polášková, Jana. *Tance z Uherskohradištska: Staré město, Mařatice*. 1.vyd. Brno: MKS S. K. Neumanna, 1989.

ze 70. a 80. let, kdy Ladislava Košíková působila ještě jako tanečnice Hradišťanu. Šanony jsou rozděleny podle let - nejstarší z nich je z roku 1998, poslední pak z roku 2015. Jedná se o zatím nezpracovaný materiál, který má uložený paní Košíková ve svém privátním archivu, ve Starém Městě u Uherského Hradiště.

Ke stručnému zmapování historie folklorních hnutí mi pak velmi pomohly publikace a články PhDr. Josefa Jančáře, CSc. Roku 2011 vydal knihu *Proměny Slovácka*¹¹, jež se dělí na dva hlavní oddíly a to na *Proměny hmotné kultury* a *Proměny nehmotné kultury*. V první části vymezuje hranice Slovácka, zabírá se bydlením, rukodělnou výrobou a zemědělstvím. Ve druhé polovině publikace řeší proměny společenského života, život v rodině a obci a novodobý folklorismus. V roce 2014 pak tomuto autorovi vyšla kniha s názvem *Etnografie na Moravě a ve Slezsku v limitech 20. století*,¹² ve které mapuje historii lidových zvyků, písní, krojů a tanců na území Moravy a Slezska. Zabývá se vývojem folkloru od prvních zmínek v 17. století až po dnešní dobu. Mimo samotné knihy J. Jančář přispěl i do sborníku příspěvků ze 17. strážnického sympozia s názvem *Tradice lidové kultury v kulturním vývoji České republiky*¹³ článkem *Lidová kultura v České republice (její dokumentace a interpretace)*. Zde chronologicky rozebírá tradiční lidovou kulturu. Pro doplnění historických informací budu čerpat i z periodika *Malovaný kraj*,^{14 15} ve kterém opět přispívá J. Jančář články o folkloru, folklorismu a soudobé kultuře.

¹¹ Jančář, Josef. *Proměny Slovácka: (lidová kultura - od feudálního poddanství k postmodernímu společenství)*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011.

¹² Jančář, Josef. *Etnografie na Moravě a ve Slezsku v limitech 20. století*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2014.

¹³ Jančář, Josef. *Lidová kultura v České republice (její dokumentace a interpretace)*. In: *Tradice lidové kultury v kulturním vývoji České republiky*. Strážnice: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2001.

¹⁴ Jančář, Josef. *Folklor a folklorismus. Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 14-15.

¹⁵ Jančář, Josef. *Folklorismus a soudobá kultura. Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 16-17.

3 Folklorní hnutí v českých zemích

Už v 17. století máme první zmínky o předvádění lidových zvyků, písní, krojů a tanců na Moravě. Nejstarší zápis je přitom o zemském hejtmanovi Ladislavu Velenovi z Žerotína, který v roce 1620 připravil českému králi a moravskému markraběti Fridrichovi Falckému vystoupení svých poddaných v krojích v doprovodu lidové muziky.¹⁶

Kulturní život rolníků žijících v různých částech střední Evropy byl až do zrušení poddanství velmi podobný. Samotné regiony se pak od sebe lišily jazykem a postupem času také způsobem života, bydlení a odívání. Po zrušení poddanství roku 1848 se začala kultura a život rolníků přizpůsobovat tehdejšímu hospodářsko-spoločenskému vývoji.¹⁷ Postupně vznikající elitní společnost začala obracet svou pozornost ke zvykům, tancům a písním v rolnickém prostředí a začala je využívat jako druh zábavy, zejména při různých slavnostech.¹⁸

S rozvíjející se industrializací si část vzdělaného obyvatelstva začala uvědomovat, že zajímavé kulturní prvky vesnického obyvatelstva stále rychleji mizí. Od konce 18. století proto začínají propadat sběratelství jak jednotlivci, tak nově založené vědecké společnosti. V roce 1819 se z podnětu *Společnosti přátel hudby* ve Vídni uskutečnila sběratelská akce ve všech zemích rakouské monarchie. Byly v ní zaznamenány písně umělé, lidové, náboženské i světské. Moravská část byla zpracována až na konci 20. století Karlem Vetterlem.¹⁹

V roce 1836 byla u příležitosti korunovace Ferdinanda V. na českého krále pořádána holdovací slavnost, při které byly využity lidové kroje a tance. Vystoupení vesnických skupin byla dále uskutečněna např. v roce 1845 na slavnosti zahájení železničního spojení Olomouc – Praha. Na této akci se účastnilo 700 venkovanů z 18 moravských panství.²⁰ K těmto aktivitám nepochybně patří i miléniové oslavy příchodu slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Moravu, jež se uskutečnily na

¹⁶ Jančář 2014, s. 58.

¹⁷ Počet rolníků na konci 18. století tvořil asi 80% z celkového počtu evropského obyvatelstva. Citace viz Jančář, Josef. Kořeny folklorismu a jeho současný význam. *Národopisná revue*. 2010, 20(2), 122-125.

¹⁸ Jančář, Josef. Kořeny folklorismu a jeho současný význam. *Národopisná revue*. 2010, 20(2), 122-125.

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Jančář 2014, s. 56.

Velehradě roku 1863. Aby se mohly uskutečnit velehradské poutě, byl svátek sv. Cyrila a Metoděje přeložen z 9. března na letní období přede žněmi, na 5. červenec.²¹

Vyvrcholením výše zmíněných aktivit byly „národopisné“ slavnosti, uskutečněné u příprav *Národopisné výstavy československé*²² v rámci krajinských výstav v mnoha českých a moravských městech. Od konce 19. století pak vznikaly z podnětu intelektuálů organizované skupiny, které na slavnostech pořádaných městy předváděly nacvičené zvyky, písně a tance.²³

Pro rozvoj folkloru, obzvlášť na jihovýchodní Moravě, byla velmi důležitá činnost studentů české univerzity v Praze. Ti se scházeli v Moravsko-slezské besedě a později v *Akademickém odboru Československé jednoty*. V roce 1903 uspořádali na Žofině představení lidových písní a tanců, uskutečněné pod záštitou ředitele Národního divadla Františka Adolfa Šuberta. Součástí této akce bylo vystoupení muzik z Velké nad Veličkou a z Myjavy, kde mimo pražských dívek vystupovali i studenti z Moravy a Slezska. Tito studenti pak nabyté vědomosti o lidových písních a tancích využívali i po návratu ze studií domů, kde zakládali „národopisné krúžky“ (slovácké, hanácké a valašské).²⁴

Po studiích v Praze přicházeli mladí lidé do slováckých měst, kde zakládaly Slovácké krúžky a to např. v Kyjově, Uherském Hradišti, Uherském Brodě či ve Strážnici. První z nich vznikl i v Brně a jeho členy se stali studenti ze Slovácka, kteří sem přišli studovat na České vysoké učení technické.²⁵

Po vzniku Československa v roce 1918 se předvádění lidových tanců, krojů a písní stalo aktivitou, využívanou jako projev účasti venkova na budování nového státu.²⁶ Široká barevnost krojů a taneční choreografie spojené s některými zvyky byly stále více využívány k regionálním i celostátním slavnostem. Program krojovaných

²¹ Jančář, Josef. Kořeny folklorismu a jeho současný význam. *Národopisná revue*. 2010, 20(2), 122-125.

²² Národopisná výstava, konaná roku 1895 v Pražské Královské oboře, měla za cíl předvést život českého a slovanského lidu. Samotné akci předcházelo 170 krajinských výstav v jednotlivých regionech. Návštěvníci zde mohli zhlédnout československou dědinu s lidovými stavbami, výstavu krojů a další. Jen během prvního týdne navštívilo výstavu 60 000 osob. Citace viz *Národopisná výstava československá. Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://nzm.cz/nzm-praha/narodopisna-vystava-ceskoslovanska/>

²³ Jančář 2014, s. 56.

²⁴ Tamtéž, s. 57-58.

²⁵ Jančář, Josef. Folklor a folklorismus. *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 14-15.

²⁶ Jančář 2014, s. 60.

skupin byl nacvičován podle popisů z literatury, nebo často i z nepřesných výkladů pamětníků. Tyto skupiny pak nejčastěji vedli učitelé nebo osobnosti bez významnější znalosti vesnického prostředí.²⁷

Na Moravě a ve Slezsku vzniklo z iniciativy Sokola hnutí „národopisných roků“. První z nich se měl uskutečnit v roce 1914, ale narušil ho počátek první světové války.²⁸ Na tento námět se v dobách první republiky objevily tzv. národopisné roky, jako např. Kyjovský (1921), Uherskohradišťský, pořádaný u příležitosti 50. výročí založení uherskohradišťského Sokola (1922), Hanácký v Přerově (1923) a další. Dále probíhali i neregionální akce, jako byly např. v roce 1925 na sokolském stadionu v Brně *Národopisné svátky Moravy*, nebo v roce 1928 v Praze folklorně zaměřené *Svátky lidu československého*. Další regionální i celostátní národopisné slavnosti v této době pořádaly kromě Sokola a Orla také organizace Katolické omladiny a jednoty republikánského dorostu.²⁹

V roce 1924 inicioval pražský rodák JUDr. Ladislav Rutte založení *Sdružení přátel lidového umění a rázu Slováků*.³⁰ Toto sdružení uspořádalo na Slovácku několik regionálních slavností, např. při otevření Zemědělské školy ve Strážnici. Za cíl si dalo prosazovat udržení lidové mluvy, tance a rukodělné výroba na Slovácku.³¹ Po jeho zániknutí Rutte usiloval o zakládání a jednotné vedení postupně vznikajících slováckých krúžků a to i po druhé světové válce. I díky tomuto sdružení byly zakládány další krúžky po celém Slovácku.³² Podobně jako L. Rutte chtěli i členové Moravsko-slovenské společnosti, založené roku 1936 v Dubňanech, posilovat „svéráz“ na obou stranách moravsko-slovenské hranice. Tuto společnost ale o tři roky později nahradila sdružením Národopisná Morava, v jehož čele stál syn malíře Joži Úprky, Jan Úprka.³³

V poválečné euforii roku 1946 uspořádali obyvatelé jihomoravských Šardic zájezd do Prahy, kde po průvodu hlavním městem zatančili v krojích na počest Jana Masaryka před Černínským palácem. Poté předvedli v Divadle 5. května ukázky svatby

²⁷ Jančář 2011, s. 98.

²⁸ Jančář 2014, s. 60.

²⁹ Jančář, Josef. Folklorismus a soudobá kultura. *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 16-17.

³⁰ Jančář 2011, s. 100.

³¹ Jančář, Josef. Lidová kultura v České republice (její dokumentace a interpretace). In: *Tradice lidové kultury v kulturním vývoji České republiky*. Strážnice: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2001. s. 9.

³² Jančář 2011, s. 100-101.

³³ Jančář, Josef. Folklor a folklorismus. *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 14-15.

z Kyjovska. Velmi dobrý ohlas pak měla i vystoupení krojovaných skupin z Tvrdonic, Ratiškovice, Rohatce, Strážnice, Hrubé Vrbky, Kyjova a Strání v kulturním programu Slovanské zemědělské výstavy v Praze roku 1947.³⁴

Prvním celostátním festivalem lidových písní a tanců se stal dnešní *Mezinárodní folklorní festival* ve Strážnici. Na ten navázala řada folklorních festivalů v celé České republice a na Slovensku. Využívané písně a tance získaly v dobových souvislostech nový význam: staly se obohacením společenského života a přinášely životní optimismus.³⁵

Do vývoje folklorismu se také významně zapsal František Hřebačka, zakladatel časopisu *Malovaný kraj*. V roce 1958 se dostal do širokého povědomí jako tvůrce 270 písní, které zcela zlidověly. Od konce padesátých let se také začaly na městech i ve vesnicích vznikat soubory lidových písní a tanců. Jejich členové už nechtěli pouze zpívat a tančit v krojových kostýmech, ale usilovali o zpracování prvků lidových písní a tanců do uceleného uměleckého tvaru. Mezi nejznámější z nich patřila např. muzika Hradišťanu s primášem J. V. Staňkem, strážnická s primášem Vítězslavem Volavým nebo muzika Břeclavanu Josefa Kobzíka. Ti vystupovali jak na folklorních slavnostech, tak v pořadech Českého rozhlasu.³⁶

³⁴ Jančář, Josef. Folklor a folklorismus. *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 14-15.

³⁵ Tamtéž

³⁶ Tamtéž

4 Folklorní hnutí v Uherském Hradišti

4.1 Před rokem 1950

Od roku 1872 působil v Uherském Hradišti Sokol, jenž se snažil učit mladé chlapce a dívky české a moravské tance. V 80. letech 19. století už bylo předvádění lidových písní a tanců velmi časté. Po roce 1895 pak začala vyrůstat nová generace obdivovatelů folkloru. U zrodu prvního slováckého krúžku, založeného v Praze, stál Bohumil Haluzecký, absolvent hradištského gymnázia.³⁷ Hned na to vznikl i slovácký krúžek v Brně. Po jejich vzoru vznikají v letech 1910–1914 další krúžky či hudecké muziky přímo v Uherském Hradišti a i v dalších slováckých městech. V roce 1909 v Kyjově, v roce 1912 ve Strážnici a přímo v Uherském Hradišti byl krúžek založen roku 1912 jako *volné sdružení přátel lidových písní a lidové hudby*. V jeho čele stál MVDr. Martin Janík. Ve Starém Městě u Uherského Hradiště působil před první světovou válkou spolek Horymír, zabývající se nácikem lidových písní a tanců.³⁸

Vedle množství různých dalších akcí patřila k jedné z nejvýznamnějších jízda králů, která se konala při příležitosti otevření Slováckého muzea v roce 1914. Tu předvedla mládež z Huštěnovic a Kněžpole. Poté proběhlo vystoupení dalších skupin z okolních vesnic, které zahrnovaly např. svatební zvyky a tance z Kunovic.³⁹ Regionální pojetí folkloru pak zdomácněla na nejružnějších slováckých slavnostech, takže se jízda králů znovu konala např. na sjezdu válečných veteránů v roce 1924,⁴⁰ další podobná slavnost se pak uskutečnila v roce 1931 a v roce 1937 dokonce Uherské Hradiště hostilo festival lidových písní a tanců, kterého se zúčastnilo 33 národopisných skupin a slováckých krúžků.⁴¹

V tehdy nově vzniklé Československé republice se objevily snahy institucionalizovat zájem o lidové tradice a obchodně využít lidovou rukodělnou

³⁷ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 7.

³⁸ Pavlicová, Jančář 1990, s. 11.

³⁹ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 9.

⁴⁰ Pavlicová, Jančář 1990, s. 13.

⁴¹ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 9.

výrobu. V roce 1920 pak v Uherském Hradišti vznikl spolek *Slovácký svéráz*. Ten sice brzy zanikl, ale vytvořila se při něm velká uherskohradištská hudecká muzika.⁴²

Jak již bylo řečeno, velmi důležitým byl pro rozvoj lidových písní a tanců Sokol. Jeden z jeho čelních představitelů, Václav Matulík, byl po druhé světové válce i u zrodu samotného Hradišťanu. V roce 1924 bylo založeno *Sdružení přátel lidového umění a rázu Slováků*, na jehož počátku se významně angažoval JUDr. Ladislav Rutte. Přestože toto sdružení vzniklo ve Strážnici, střediskem jeho činnosti byly Mařatice. Zde si L. Rutte postavil dům (muzeum), kde se scházeli obdivovatelé lidového umění. Sdružení mělo velké ohlasy po celém Slovácku a i díky němu byly zakládány další slovácké krúžky.⁴³ Nacvičovalo se např. v Jarošově, v Tupesích, Boršicích, nebo v Kostelanech.⁴⁴

V dobách první republiky a hlavně za druhé světové války zájem o folklor stále pokračoval, ale pevná forma hudecké muziky a slováckého krúžku byla plně obnovena až v roce 1939. Krúžky se tehdy konaly v Měšťanské besedě a byly velmi oblíbené. Mezi hlavní organizátory patřil např. Vladimír Červinka či Dr. František Buzrla.⁴⁵ Válka ale znemožňovala pravidelné setkávání a činnost krúžku, přestože folklorní vystoupení byla povolována. Lidová píseň dokonce stále častěji zaznívala i v rozhlasu. S blížícím se koncem války v Uh. Hradišti ustala veškerá kulturní činnost. Prvním vystoupením cimbálové muziky v osvobozené republice byl koncert pro sovětské vojáky v roce 1945.⁴⁶

Po skončení války se zájem o folklor velmi rozrostl – možná i proto, že byl podporován záměry osvětové rady Zemského národního výboru v Brně. Mezi její členy patřil např. Antonín Václavík a Vladimír Úlehla, již byli známými představiteli národopisného hnutí. I díky nim byl hned po válce obnoven Slovácký krúžek v Uherském Hradišti, jehož základem byla muzika, která hrála v Hradišti od roku 1939.⁴⁷

⁴² Pavlicová, Jančář 1990, s. 14.

⁴³ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 9-10.

⁴⁴ Pavlicová, Jančář 1990, s. 14.

⁴⁵ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 10-11.

⁴⁶ Pavlicová, Jančář 1990, s. 15.

⁴⁷ Jančář, Josef. Zamyšlení nad pětaticetinami Hradišťanu. *Malovaný kraj* 22, č. 1 (1986). s. 19.

4.2 Léta 1950–1978 pod vedením Jaroslava Václava Staňka

V roce 1946 byly schváleny stanovy pro národopisné krúžky a hned po válce byl obnoven i slovácký krúžek v Uherském Hradišti. Brzy navázal úzké spojení s nově obnovenými krúžky v Mařaticích a Starém Městě. První společné vystoupení se konalo v roce 1947, další pak o rok později.⁴⁸

Největšími proměnami prošel uherskohradištský krúžek po sloučení Uherského Hradiště s Mařaticemi a Starým Městem roku 1949. Tehdy se krúžky všech částí města sjednotili a tím byl oficiálně založen první soubor lidových písní a tanců na Slovácku, Hradišťan.⁴⁹

Spolek získal vlastní klubovnu, *Slováckou búdu*, ve Smetanových sadech, kde se od počátku roku 1950 pravidelně scházel s nácvikem hudebních a tanečních vystoupení.⁵⁰ Důležitými osobnostmi, které stály u zrodu Hradišťanu, byli nepochybně Jaroslav Čech (1932–1970), Otakar Horký (1920–1981) a hlavně Jaroslav Václav Staněk (1922–1978), jenž se stal uměleckým vedoucím a primášem souboru. Soubor tvořila muzika z Uherského Hradiště, taneční a pěvecká složka byla z Mařatic a Starého Města. V roce 1951 soubor Hradišťan uskutečnil celkem 50 celovečerních vystoupení.⁵¹ Ve vývoji souboru se v padesátých letech velmi silně odrážely dobové názory na úlohu lidové tradice v tehdejší společnosti, které byly typické pro soudobé folklorní hnutí.⁵²

Snahou tehdejších politiků bylo co nejvíce využít představení souborů k agitačním účelům, kvůli čemuž pomalu vítězila ideologie nad kulturou. Mladí členové souboru začali hledat co nejlepší formu vyjádření budovatelského zápalu a cítili potřebu rozvinout tradiční lidový projev.⁵³ Pro Hradišťan to byl podnět k budování vlastní tvorby, a tak soubor začal spolupracovat s lidovou básnířkou a spisovatelkou Anežkou

⁴⁸ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 12.

⁴⁹ Čoupek 2007, s. 334.

⁵⁰ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 12-13.

⁵¹ Tamtéž, s. 13-14.

⁵² Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 11-12.

⁵³ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁵³ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950-1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 19.

Gorlovou.⁵⁴ Díky tomu se objevily první texty písní o současné vesnici, zhudebněné O. Horkým a J. Staňkem. Za ně byl v roce 1952 Hradišťan odměněn titulem laureát státní ceny Klementa Gottwalda „za tvůrčí činnost v oboru lidových písní, zejména na texty Anežky Gorlové“.⁵⁵

Další velkou událostí tohoto roku byla příprava na první zahraniční zájezd – oslavy listu *Österreichische Volksstimme* ve Vídni. První vystoupení se konalo v rakouském Prátru, kde byl Hradišťan velmi nadšeně přijat a sledovalo jej několik tisíc diváků. Další představení pak bylo pro dělníky závodu Raxwerke ve městě Wiener Neustadt a pro dělníky v Semmeringu. O zážitcích z této cesty pak členové souboru vyprávěli nejen na svých besedách, ale i v Československém rozhlase.⁵⁶

Soubor navazoval na základy položené předchozími tanečníky a muzikanty. V roce 1955 měl 8–15 tanečních párů, jedenácti až sedmnáctičlennou muziku, 6–9 členek pěveckého sborku a trio zpěvaček. Dále pak pěvecké sólistky a sólisty tanečníky.⁵⁷

Velmi významnou událostí bylo založení dětského souboru Hradišťánek Jaroslavem Staňkem v roce 1955. Byl to jeden z prvních dětských souborů tohoto typu na Moravě.⁵⁸ Postupem času se soubor pomalu oprošťoval od ideologického nánosů a v 60. letech přichází na vrchol své činnosti, o čemž svědčí obdržené ceny. V roce 1962 získal hned dvě, a to Zlatý náhrdelník burgundských vévodů z Dijonu (který Hradišťan vlastnil jako první soubor v republice⁵⁹) a Pohár zlaté mirabelky z Nancy.⁶⁰

⁵⁴ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁵⁵ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950-1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 21.

⁵⁶ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950-1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 22.

⁵⁷ Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 13.

⁵⁸ Jelínková, Zdena - Košíková, Ladislava - Polášková, Jana. *Tance z Uherskohradišťska: Staré město, Mařatice*. 1.vyd. Brno: MKS S. K. Neumanna, 1989. s. 41.

⁵⁹ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁶⁰ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (I. část). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 64 (17. 3. 2010), s. 4.

Soubor čerpal inspiraci především z oblasti Dolňacka⁶¹ a moravskoslovenského pomezí.⁶² Členové souboru sbírali písně u pamětníků, čímž se jim podařilo získat mnoho materiálu, který byl později jevištně upraven. Pro ostatní soubory, které vznikaly v 50. letech minulého století, byly umělecké postupy Hradišťanu velkou inspirací. Hymnou souboru se po dlouhé roky stal tanec boršické sedlcké⁶³ s písní „*Rež, rež, rež*“, taneční choreografie se členy souboru nacvičoval J. V. Staněk, některé tance se tanečníci učili mimo soubor, především ve Strážnici. Soubor slavil velké úspěchy na významných festivalech doma i v zahraničí, vystupoval v televizi a spolupracoval se Slováckým divadlem.⁶⁴ V roce 1972 do souboru vstoupila Ladislava Košíková, která se v roce 1973 stala jednou z vedoucích Hradišťánku.⁶⁵

Na počátku sedmdesátých let zemřel vedoucí muziky, Jaroslav Čech, což významně ovlivnilo chod souboru. Do toho přišel zákaz činnosti a pronásledování některých členů souboru, kteří se přihlásili k *socialismu s lidskou tváří* A. Dubčeka. Jednalo se zejména o J. V. Staňka, O. Horkého a J. Vančuru. Díky snaze Radky

⁶¹ Oblast Dolňacka zahrnuje podstatnou část území jihovýchodní Moravy, dříve nazývané Moravské Slovensko (Slovácko). Konkrétně se jedná o regiony Napajedelsko, Uherskohradišťsko, Uherskoostrožsko, Veselsko, Moravskopísecko, Bzenecko a Strážnicko s Kyjovskem. – citace viz. Regiony: Dolňacko. *FolklorWeb.cz: folklor a lidová kultura na Moravě* [online]. 2011 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.folklorweb.cz/regiony/dolnacko.php>

⁶² Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁶³ Boršické sedlcké jsou rychlé tance z okolí Boršic pod Lopeníkem, které se pro jejich jednoduché krokové variace a rychlý rytmus rozšířily po celé Moravě. Citace viz Obdržálková, Ludmila. *Lidové písně na moravském Slovácku a jejich hudební doprovod* [online]. Brno, 2014 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/350980/pedf_b/

⁶⁴ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (I. část). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 64 (17. 3. 2010), s. 4.

⁶⁵ Pavlicová, Jančář 1990, s. 74.

Baborákové-Staňkové⁶⁶ a Jany Poláškové se podařilo obnovit činnost souboru. V roce 1978 Jaroslav V. Staněk zemřel, čímž se uzavírá jedna dlouhá tvůrčí etapa souboru.⁶⁷

4.3 Léta 1978–1992

Ke konci sedmdesátých let přišli do souboru noví členové, mezi nimiž byli i mladí tanečníci a tanečnice z Hradišťánku. Z důvodu efektivnějšího nácviku byla při souboru založena i příprava pro taneční výchovu nových zájemců.⁶⁸ Mimo společná vystoupení se noví tanečníci učili převážně Staňkovy choreografie. Většina chlapců však narukovala a scházela se pouze skupina asi sedmi děvčat a dvou chlapců. Kvůli tomu začala taneční složce dvouletá pauza, která byla ukončena v říjnu 1976, kdy konkurzem prošlo nové osazenstvo souboru.⁶⁹

Na podzim roku 1975 přijala muzika Hradišťanu nového primáše muziky Jiřího Pavlicu.⁷⁰ Ten se o tři roky později stal uměleckým vedoucím muziky. Začínal v Hradišťánku, několik let hrál v souboru Dolina ve Starém Městě. Navázal sice na tradici souboru, ale snažil se do něj zároveň vnést nové hudební prvky, bližší tehdejšímu pojetí interpretace lidové hudby.⁷¹ Do hudebního stylu souboru přinesl hlavně nové interpretační prvky a muzika se díky němu stala stabilnější částí Hradišťanu než taneční

⁶⁶ Radka Baboráková se narodila v Uherském Hradišti, jako dcera J. V. Staňka. I díky tomu se od útlého věku pohybovala mezi folkloristy a účastnila se veškerého dění. Po ukončení Gymnázia v Uh. Hradišti a Pedagogické školy v Kroměříži začala vyučovat v Mateřské škole, poté byla požádána souborem Vlčnovjan o dvouletou spolupráci. Současně vedla dvě skupiny Hradišťánku. V Praze si doplnila vzdělání v oblasti lidového tance na pražské konzervatoři a v roce 1982 zde založila soubor Rosénka, se kterým sklízela úspěchy na českých i zahraničních festivalech. Informace přejaty z nepublikovaného dokumentu ze soukromého archivu Radky Baborákové.

⁶⁷ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. I. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000), s. 13.

⁶⁸ Pavlicová, Jančář 1990, s. 41.

⁶⁹ Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 19.

⁷⁰ „Jiří Pavlica se narodil 1. 12. 1953. Absolvoval Střední ekonomickou školu a poté vystudoval Hudební vědu a teorii kultury na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a Housle na konzervatoři v Brně, v letech 1993–1995 studoval Skladbu na JAMU v Brně. Před tím, než se stal primášem hudební složky souboru Hradišťan, působil jako redaktor hudebního vysílání Československého rozhlasu v Brně.“ Citace viz Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 33.

⁷¹ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 37.

složka.⁷² Co se týče taneční složky, vedoucí tanečního souboru se stala Jana Polášková, ale velmi důležitá byla i práce Štěpánky Tománkové a Radky Baborákové. Společně navázaly na Staňkovu práci a obnovily jeho taneční choreografie.⁷³

V roce 1978 vítězí Hradišťánek v národní přehlídce s pásmem *Svatba*, v následujících letech pak soubor sklízí úspěch s programy *Vtakovina* a *Píšťalky*.⁷⁴ O dva roky později byl soubor Hradišťan vyslán na Mezinárodní folklorní festival v Zakopaném, kde mu byla v kategorii stylizovaného folkloru udělena cena Zlatý čekan. V soutěži byla prvním místem oceněna i muzika. Na tento úspěch navázaly i další cesty, a to v roce 1981 do Francie a o rok později do Neubrandeburgu v NDR. V roce 1982 Jiří Pavlica ve spolupráci s režisérem Jaroslavem Krčkem vydal druhou dlouhotrvající gramofonovou desku Hradišťanu *Byla vojna u Slavkova*. Autoři se nebáli použít postupy, které se doposud v prezentaci moravského folkloru neobjevily, a tím pomohli nalézt muzice Hradišťanu nový pohled na tradiční hudební materiál. Užívali výrazové vokální projevy pro obohacení hudby, jež se staly inspiračním zdrojem pro celý soubor

75

V dramaturgii souboru se objevila snaha využít vydání nové desky a tanečně ji ztvárnit. Proto počátkem roku 1983 soubor Hradišťan navázal spolupráci s choreografkou pražského souboru *Chorea Bohemica* Alenou Skálovou.⁷⁶ Tanečníci se tím pádem museli naučit vstřebat nové výrazové prostředky a taneční projev, přičemž docházelo k výraznému zvýšení technické úrovně průpravy, která se více zaměřovala na

⁷² Pavlicová, Jančář 1990, s. 41.

⁷³ *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980. s. 37.

⁷⁴ Kdo jsme. *Hradišťánek: dětský folklorní soubor Uherské Hradiště* [online]. 2016 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.hradistanek.cz/>

⁷⁵ Pavlicová, Jančář 1990, s. 43.

⁷⁶ Alena Skálová se narodila 11. 9. 1926. Absolvovala dvouletý kurz rehabilitačního tělocviku. V letech 1950–1951 pracovala jako asistentka pohybové výchovy herců na Divadelní fakultě AMU, odborná referentka a později vedoucí tanečního oddělení Ústředního domu lidové umělecké tvořivosti (1951–1956). Od roku 1959–1961 působila jako choreografka souboru J. Vycpálka, poté v roce 1967 založila spolu s Jaroslavem Krčkem Skupinu českého folkloru (od 1968 Chorea Bohemica). V letech 1972–1975 byla pedagožkou Taneční konzervatoře v Praze. Citace viz Alena Skálová. *Národní divadlo* [online]. [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=3761&pn=456affcc-f401-4000-aaff-c11223344aaa>

práci s detailem. Taneční pásmo *Byla vojna, byla* na premiéře v květnu 1983 vzbudilo kladné i záporné reakce. Dílo mělo nesporné umělecké kvality jak po hudební, tak taneční stránce. Mnozí diváci však nesouhlasili s mírou stylizace folklorního materiálu. Za toto pásmo získal soubor jednu z hlavních cen na celostátním festivalu folklorních souborů v Košicích, gramofonová deska pak byla oceněna Zlatým štítem hudebního vydavatelství *Panton* za nejlepší nahrávku.⁷⁷

Hradišťan byl tvorbou pevně zakotven ve svém regionu, ale už si nevystačil s pouhým předváděním lidových písní a tanců s principy stylizace šedesátých let jako ostatní souborová hnutí na Moravě. Proto bylo nutné v dramaturgii Hradišťanu postupně vyvíjet různé způsoby tvorby. Na jednu stranu opět navazuje na taneční i hudební odkaz regionu v klasické podobě, na druhou pak vychází z historie a je tematicky zaměřen k vlastní taneční i hudební produkci.⁷⁸ Soubor se snažil umělecky povýšit a podtrhnout estetickou stránku folkloru jako nejvýraznější rys tehdejší prezentace, a to tak, aby byl přijat tehdejším divákem. To ale mimo jiné znamenalo i zvýšené nároky na umělecké a organizační vedení souboru.⁷⁹

Tím začalo období spolupráce s externími choreografy Alenou Skálovou a Danielou Stavělovou z Prahy, Katarínou Daučíkovou a Štefanem Špringšicem ze Slovenska a dalšími. Kromě toho se začaly výrazně uplatňovat i „domácí“ choreografky Jana Polášková, Radka Baboráková a Ladislava Košíková.⁸⁰

V roce 1985 byla premiéra rozsáhlého pásma *Kdo má písničku pro štěstí*, které vytvořili Jiří Pavlica a Jana Polášková ve spolupráci s Katarínou Daučíkovou. Pásmo zobrazovalo atmosféru taneční zábavy na vesnici dvacátých let. Poprvé zde byl využit dobový oděv a melodie tehdejší doby. V témže roce připravil Pavlica s muzikou novou desku *Zbojné písně moravské*.⁸¹

Ještě ten samý rok získal soubor v kulturním programu Československé spartakiády cenu *Za nejlepší taneční kolektiv*. Na Strážnickém festivalu 1987 soubor poprvé vystoupil bez tradičních krojů a i za tento neformální postup získal jednu z cen festivalu.⁸² V roce 1988 byli vedením obnovené taneční složky pověřeni Yvona

⁷⁷ Pavlicová - Jančář 1990, s. 44.

⁷⁸ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. II. část. *Slovácké noviny* 10, č. 17, (26. 4. 2000), s. 11.

⁷⁹ Pavlicová, Jančář 1990, s. 47.

⁸⁰ Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. II. část. *Slovácké noviny* 10, č. 17, (26. 4. 2000), s. 11.

⁸¹ Pavlicová, Jančář 1990, s. 48.

⁸² Tamtéž, s. 49.

Kraváčková⁸³ a Ivo Kaňovský.⁸⁴ Dále soubor opět navázal spoluprací s Alenou Skálovou, která pro soubor připravila taneční pásmo na téma čerstvě vyšlé desky *Zbojné písně moravské*. V choreografii dokázala zobrazit fragmenty ze života zbojníků s citem pro reálnost projevu. Soubor stále svými kořeny patřil do určitého regionu a v jeho projevu to bylo znát, na druhou stranu usiloval o pojetí tance a hudby v širších souvislostech. V hudební sféře se takovým pokusům daří obecně lépe než v té taneční, kde se zažitá stereotypy překonávají obtížněji. Tanec je totiž mnohem více spojen s tradičními lidovými prvky, jako jsou např. dobové tance a regionální kroje. Hradišťan se stále snažil hledat cestu ke změně, což dokázala i Y. Kraváčková pořadem *Pásmo tanců z Kopanic* z roku 1989, ve kterém využila střídání kontrastů celosouborového a individuálního projevu, nebo pásmem *Saltus*, jež bylo taneční variací na melodii, zapsané cisterciákem Kristianem Hirschmentzelem na Velehradě v období 17. století. Pásmo evokovalo rustikální hudební názvuky.⁸⁵ V letech 1978–87 absolvoval soubor osm zahraničních zájezdů a nacvičil několik nových choreografií, např. *Tance z Myjavy*, *U muziky*, *Točená z Pozlovic*, *Bílovske*, nebo *Dívajte sa na Antoša*⁸⁶ – tanec pytlů vytvořený ve spolupráci L. Košíkové a R. Baborákové.⁸⁷

V roce 1991 se ujali vedení taneční složky Ladislav Peřestý s Lenkou Kraváčkovou, která později pokračovala v tanečních pracích s technicky náročnějšími prvky a spolu s některými členy souboru se věnovala výchově souborového „dorostu“.⁸⁸ Od roku 1992 začala s Hradišťanem externě spolupracovat i choreografka Ladislava Košíková, která velmi úzce pracovala i s Jiřím Pavlicou.⁸⁹ Jen pro představu, mezi lety

⁸³ Yvona Kraváčková se narodila 3. 11. 1963. Po maturitě na gymnáziu (1983) studovala v Bratislavě na VŠMU obor choreografie lidového tance. V Hradišťanu působila jako tanečnice od roku 1979, v roce 1987 se stala choreografkou a spolu s Ivo Kaňovským vedoucí taneční složky Hradišťanu. Citace viz Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 32.

⁸⁴ Pavlicová, Jančář 1990, s. 50.

⁸⁵ Pavlicová, Jančář 1990, s. 51.

⁸⁶ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (III. část 1978–1995). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 81 (7. 4. 2010), s. 4.

⁸⁷ Z rozhovoru s L. Košíkovou ze dne 21. 4. 2016.

⁸⁸ Maděričová, Anna a kol. *Hradišťan 1950–2000: Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000. s. 23.

⁸⁹ Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (III. část 1978–1995). *Slovácký deník, příloha Slovácké noviny*. č. 81 (7. 4. 2010), s. 4.

1980–1990 se v Hradišťanu vystřídal 21 členů muziky a 66 tanečníků a tanečnic (z toho 33 mužů a 33 žen).⁹⁰

⁹⁰ Pavlicová, Jančář 1990, s. 75-76.

5 Choreografické působení Ladislavy Košíkové

5.1 Působení Ladislavy Košíkové v souboru Hradišťan

Ladislava Košíková se narodila 28. 1. 1957 v Uherském Hradišti. Poprvé vstoupila do Hradišťánu v deseti letech, ještě když byl vedoucím Hradišťanu Jaroslav V. Staněk. Od roku 1973 byla členkou Hradišťanu, o rok později pak začala spolu s Janou Poláškovou vést jednu ze skupin dětského tanečního souboru Hradišťánek, kde se uskutečnily její první choreografické pokusy. Studovala pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor Učitelství se specializací na hudební výchovu (1976–1980) a Divadelní fakultu JAMU v Brně, obor Taneční umění (1991–1996). Ta jí poskytla možnost proniknout do velké škály tanečních technik a vidět svět tance v širších souvislostech.⁹¹ V roce 2001 vzniklo Taneční studio Laďky Košíkové, které z její iniciativy navštěvují talentovaní žáci ZUŠ v Uherském Hradišti.⁹²

L. Košíková začala přemýšlet o uchopení lidového umění trochu jinak – v kontextu s historií kraje. Zajímalo ji hledání počátku toho, čemu dnes říkáme folklor: Dědictví slovanských předků, podstata a princip rituálů, dávné archetypální znaky předkřesťanské kultury, jejich proměny po příchodu cyrilometodějské mise atd.⁹³

V roce 1992 se stala choreografkou a následně uměleckou vedoucí taneční složky Hradišťanu, kde začala spolupracovat s primášem cimbálové muziky Jiřím Pavlicou. Jejich cílem bylo vrátit se k odvěkým symbolům a principům, které ctili a chápali lidé před námi, ale zároveň hledali takové hudební a taneční prostředky, které by je současnému publiku co nejvíce přiblížily. Taneční soubor v té době zaostával ve stylizaci za muzikou. L. Košíková se tedy rozhodla využít současné výrazové prostředky. Inspirovala se velkým historickým potenciálem uherskohradišťského kraje a zároveň se pokusila o hlubší uchopení dramaturgie. Jako choreografka si začala více všimnat věcí v lidovém umění, které jsou inspirované historicko-společenskými vztahy, a toto aplikovat na svá nová pásma.⁹⁴ Původní repertoár a choreografie od Yvony Kraváčkové a J. V. Staňka ale přetrvávají. Od roku 1992 se jen začíná prosazovat spolupráce s Ladislavou Košíkovou, která přináší nové nazírání na uchopení lidového umění. Projekty se skládaly z tradiční choreografie, jež byla doplněna o nové prvky.⁹⁵

⁹¹ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

⁹² Maděričová, Anna. Soubor Hradišťan tančící. *Slovácké noviny* 14, č. 66 (2004), s. 8.

⁹³ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové.

⁹⁴ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016.

⁹⁵ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016.

Ve spolupráci s Pavlicou pak vytvořila výrazná scénická pásma jako *Biblická zastavení* (1992), *V proměnách času* (1994), *Skrytá tajemství* (1995), *O Slunovratu* (1998), *O člověku /a jeho ctnostech a neřestech* (1999), *Zpívání o lásce* (2002), *Studánko, rubínko* (2009) a *Třikrát je člověk* (2010). Zde se prezentuje širokou dramaturgií, která se inspiruje hlavně v historii a v lidové kultuře, a to v rozpětí od konkrétních autentických projevů až po obecné filozofické myšlenky, jež se vyslovují k otázkám současného světa.⁹⁶ Čerpá z hlubokých znalostí lidového tance i z poznání scénického tance a široké škály tanečních technik. Společná scénická pásma vznikala ve vzájemné a velmi úzké spolupráci. Pavlica s Košíkovou se vzájemně inspirovali a společně hledali hudebně-taneční cesty.⁹⁷

V těchto pásmech se také výrazně projevuje odklon od tradičního pojetí folkloru a přechod k volnějšímu scénickému ztvárnění. Folklor se stává inspiračním zdrojem, ale jeho filozofie zůstává zachována.⁹⁸ Informace Košíková hledala v knihovnách a archivech, kde se snažila dohledat co nejvíce podrobností o tématu. Debatovala s lidmi, kteří by jí mohli poskytnout nějaké zajímavosti. Naposloucháváním se sžívala s hudbou skladatele a inspiraci nacházela např. v jeho životopise. Nápady shromažďovala a postupně se ve spolupráci s výtvarníkem kostýmů, dirigentem a nakonec se samotnými tanečníky dostávala blíže ke konečnému provedení.⁹⁹

Mimo společné projekty se později jak muzika, tak taneční složka začaly realizovat samostatně s jinými hudebními a tanečními tělesy. Jednalo se o účast na inscenaci Janáčkovy opery *Její pastorkyňa* na Mezinárodním hudebním festivalu v Salcburku (2001, ve spolupráci se Sirem J. E. Gardinerem), komponovaný program z děl českého hudebního romantismu skladatelů Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany s Vídeňskou filharmonií (2002), taneční kompozice *Rok na vsi* (2002), tvořená pro Českou televizi na hudbu Jiřího Sternwalda, Janáčkův balet *Rákoš Rákoczy* (poprvé uveden v rámci Mezinárodního hudebního festivalu Janáčkovo Brno 2004 v Městském divadle Brno ve spolupráci s režisérkou Magdalenou Švecovou), *Žákovské Vigilie* s Musicou Bohemicou (2006), scénické ztvárnění kantáty *Kytice* Bohuslava Martinů (2007, ve spolupráci s Romanem Válkem), *Catulli Carmina* Carla Orffa a *Svatby Igora*

⁹⁶ Taneční soubor Hradišťan. *Hradišťan* [online]. 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/soubor>

⁹⁷ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016.

⁹⁸ Programový bulletin slavnosti *Třebovický koláč*, zpracovala Dana Kellerová.

⁹⁹ Matyáš, Bohuslav. Rozhovor s Ladislavou Košíkovou. *Zvuk Jaro/Léto*, č. 1 (2016), s. 64.

Stravinského (2011, obojí ve spolupráci s Romanem Válkem, Michalem Stránským a Jakubem Jelenem), *Česká mše vánoční* Jakuba Jana Ryby (2010, ve spolupráci s Romanem Válkem a The Czech ensemble Braoque Orchestra and Choir), tanečně hudební revue *Claudio Monteverdi a české země* (2013, ve spolupráci se Societas Incognitorum), *Chléb náš vezdější*, což je scénické zpracování kantát Bohuslava Martinů *Izaiášovo proroctví*, *Polní mše* a *Hora tří světél* (2014, ve spolupráci se Slovanským komorním ansámblem a Mužským pěveckým sborem Lásko opravdivá). Prozatím posledním tanečním projektem je *Moravský kabaret aneb Na druhé koleji* 14:32 (2015).¹⁰⁰

5.2 Činnost Ladislavy Košíkové mimo soubor Hradišťan

Mimo Hradišťan se L. Košíková věnuje choreografické práci na různých divadelních scénách. Spolupracovala např. s režisérem Janem Antonínem Pitínským v inscenacích *Maryša* (Divadlo A. Bagára v Nitře 2003), *Bratři Karamazovi* (Slovácké divadlo 2002) nebo *Gazdina roba* (Slovácké divadlo 2000). Dále s režisérem Igorem Stránským např. *Studna světců* (Slovácké divadlo 2015), *Naši furianti* (Slovácké divadlo, 2009), *Maryša* (Slovácké divadlo, 2005), *Othello* (Slovácké divadlo, 2003) nebo *Yerma* (Slovácké divadlo 2002), s režisérem Ivo Krobotem navázala spolupráci u inscenací *Něžná* (Divadlo U stolu, 2011) a *Babička* (Divadlo Husa na provázku 2014, Jihočeské divadlo 2005), s režisérem Vlastimilem Peškou v inscenacích *Kouzelná flétna* (Divadlo Radost 2014), *Limonádový Joe* (Divadlo Radost, 2011), *Jak to dělají andělé* (Divadlo Radost, 2009), *Malované na skle a Beatles/Žlutá ponorka* (divadlo Radost, 2008), s režisérem Břetislavem Rychlíkem *Král duchů*, *Rok na vsi* (Jihočeské divadlo, 2013, 2011), *Gazdina roba* (ND Brno, 2009), *Veselka* (ND Brno, 2013), *Cena facky* (Slovácké divadlo Uh. Hradiště, 2014), s Vladimírem Morávkem *Leoš, aneb Tvá nejvěrnější* (Divadlo Husa na provázku, 2011) či s Hanou Mikoláškovou *Malované na skle* (MD Zlín, 2015).¹⁰¹

Na scéně Národního divadla v Praze vytvořila choreografii k opeře *Prodaná nevěsta* (2008, režie: Magdalena Švecová, dirigent: Ondřej Lenárd) a *Dvě vdovy* (2013, režie Jiří Nekvasil). V brněnském Národním divadle se choreograficky podílela na

¹⁰⁰ Taneční soubor Hradišťan. *Hradišťan* [online]. 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/soubor>

¹⁰¹ Ladislava Košíková - profil. *Ladislava Košíková* [online]. Staré Město u Uherského Hradiště, 2008 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ladislavakosikova.cz/profesni-zivotopis/>

opeře *Madama Butterfly* (2009, režie: J. Nekvasil, dirigent: Jaroslav Kyzlink), *Výlet pana Broučka do Měsíce* (2010, režie: Pamela Howard, dirigent: Jaroslav Kyzlink), spolupracovala na choreografii k opeře *Rusalka* (2012, režie Vladimír Morávek, dirigent: Jaroslav Kyzlink), *Hubička* (2015, režie: Linda Keprtová) a vytvořila choreografii k opeře *Carmen* (2016, režie: Tomáš Pilař). Pro Hudební festival Znojmo 2014 vytvořila scénickou koláž *Combattimento* (2013, dirigent: Roman Válek) a choreografii k opeře J. P. Rameau *Platée* (režie Constance Larrieu, dirigent: Roman Válek).¹⁰²

Ve spolupráci s operním studiem brněnské konzervatoře vytvořila choreografii k opeře Henry Purcella *Dídó a Aeneas* (2008), ke kantátám B. Martinů *Zpěvy země* (2009), *Con Spirito* (2011), k opeře A. Sullivena *Mikado* (2012) a k scénickému provedení melodramů Zdeňka Fibicha (*Vodník*, *Štědrý den*) a kantát Bohuslava Martinů (*Svatební košile*, *Narození páně*) s názvem *Kytice* (2014, režie Tomáš Studený).¹⁰³

¹⁰² Ladislava Košíková - profil. *Ladislava Košíková* [online]. Staré Město u Uherského Hradiště, 2008 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ladislavakosikova.cz/profesni-zivotopis/>

¹⁰³ Tamtéž

6 Choreografie Ladislavy Košíkové

6.1 Ve spolupráci s hudební složkou souboru Hradišťan

Biblická zastavení (1992)

V roce 1992 začala Ladislava Košíková oficiálně spolupracovat se souborem Hradišťan. Ve spolupráci s Jiřím Pavlicou pak vytvořila triptych *Biblická zastavení*, který měl premiéru v adventním čase téhož roku.

Inscenace byla inspirována biblickými texty, událostmi a tématy. Pro první část Košíková použila text kazatele, druhá část obsahovala legendu o Adamovi a Evě a v poslední části bylo k vidění narození Ježíše Krista a příchod pastýřů do Betléma.

V proměnách času (1994)

Jedná se o další z pořadů vytvořený L. Košíkovou ve spolupráci s muzikou Hradišťanu. Námět k tomuto představení autorka hledala v archivu města Uherské Hradiště a navíc pracovala s předním českým historikem, doc. Luděkem Galuškou. Bylo nutné nashromáždit velké množství materiálů, debatovat např. s historikem a archivářem města Uherské Hradiště PhDr. Jiřím Čoupkem, novinářem a publicistou PaedDr. Jiřím Jílíkem nebo s etnografkou PhDr. Ludmilou Tarcalovou.

První část popisuje postupné doznívání pohanství, nástup křesťanství a následný rozmach měst a měšťanského živlu v době křesťanského středověku. Navazuje na dobu ničivých tureckých nájezdů a válek, které byly spojeny s velkým úpadkem. Autoři následně ve scénickém znázornění mapovali vliv baroka na lidovou kulturu, jenž je pro Uherské Hradiště a okolí nepopíratelný. Pokračovali romantickou krajinou, kdy se lidová kultura etablovala jako součást národní kultury. Pořad zakončuje vize budoucnosti.

Pro Košíkovou bylo studium těchto materiálů velkým odrazovým můstkem pro další vzdělávání a v tomto tématu začala spatřovat velký potenciál pro další tvůrčí činnost. Začala zkoumat období středověku a samotného příchodu Slovanů a sama v rozhovoru dodává, že ji toto bádání obohatilo na celý život a dodnes z něj těží.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

V pořadu zazněl Velkomoravský chorál na text z 9. století, taneční variace na dobu slovanského úsvitu, Velehradské tance a písně a tance městského lidu hradišťského a další za doprovodu šestnácti tanečníků.¹⁰⁵

Skrytá tajemství (1995)

Tato inscenace byla inspirována výstavou Slováckého muzea v Uherském Hradišti *Světcí v lidovém kalendáři*, jež byla pořádána v roce 1993. Autorka této expozice, etnografka PhDr. Ludmila Tarclová, požádala L. Košíkovou o vytvoření krátkého průvodního programu. V něm se objevili světcí, kteří mají spojitost s Uherským Hradištěm, např. sv. Antonín Paduánský, sv. Jiří, sv. František Xaverský a další.¹⁰⁶

Po letech se k tomuto krátkému pořadu Košíková s Pavlicou vrátili, a protože oslava světců se stala základním stavebním kamenem různých obyčejů v průběhu celého roku, rozhodli se ji více rozpracovat. V jejich pojetí nešlo o prezentaci plejády světců, ale snažili se na ně nazírat stejně, jako lidé v jejich době. „*Ti ke svatým v prosbě utíkali v těžkých chvílích, při řešení konfliktů sebe sama, přírody nebo světa, který je přesahoval. Prostřednictvím světců se obraceli, aniž si to uvědomovali, k řádu přírody, který byl ustanoven Bohem a skrze modlitby se zdánlivě snažili ovládnout přírodu či Boha samotného.*“¹⁰⁷

V pořadu se objevuje např. sv. Jiří, patron Uherského Hradiště. Ten je v lidovém umění označován za patrona jara a jako jeho posel každé jaro otevírá zemi. Sv. František Xaverský, jemuž je zasvěcen kostel na Masarykově náměstí v Uherském Hradišti, byl misionář, který propagoval křesťanské myšlenky na východě. K němu se lidé upínali v období mračen a bouří. Dalším v řadě světců byl oblíbený sv. Antonín Paduánský, patron znovunalezení lásky. Sv. Roch byl zase tím, na koho se člověk obracel v modlitbách proti moru a zlým chorobám. A protože se stále pohybujeme v oblasti jižní Moravy, pořad nemohl zapomenout ani na sv. Urbana, patrona vinařů.

V inscenaci trvající 45 minut účinkuje dohromady šestnáct tanečníků za doprovodu sedmi muzikantů a jedné zpěvačky. Jednalo se o pásmo tradičních lidových tanců, které byly propojeny skupinovým výrazovým tancem. Některé tradiční tance jsou stylizované až do divadelní podoby (např. při ztvárnění sv. Urbana, kdy tanečníci hrají opilé). Inscenace byla doplněna o recitační intermezza provedená skupinou tanečníků

¹⁰⁵ Hudebně taneční projekty. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-11-23]. <http://www.hradistan.cz/kapela/dalsi/hudebne-tanecni-projekty>

¹⁰⁶ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

¹⁰⁷ Tamtéž

(např. modlitba ke sv. Františku Xaverskému, ve které tanečníci zaříkávali blesky, hromy a mračna). Vybraní tanečníci měli ve vystoupení samostatná hudebně-taneční sóla, při kterých se pěvecky zapojovali do pořadu. Veškerá pohybová vystoupení byla protkaná jedním tématem, ale mezi samotnými výstupy byly krátké přestávky, nebo samostatné pěvecké výstupy bez doprovodu tance.

Jednotlivé části inscenace byly rozděleny skrze autorské písně Jiřího Pavlici. Hudebníci doplňkově používali netradiční hudební nástroje, např. bicí nástroje, či „hrají“ na lahve od vína při ztvárnění sv. Urbana.

Kostýmy tanečníků tvořily prosté bílé kroje a pracovali s jednoduchými rekvizitami, jako např. šátky, nebo kamínky. Kulisy zde užity nebyly.¹⁰⁸

O Slunovratu (1998)

Tento pořad je nejspíš nejúspěšnějším společným projektem muziky a tanečního souboru a byl velkým předělem pro celý Hradišťan. Při tvorbě hudební složky programu Pavlica použil verše Jana Skácela, které do celého představení vnesly prvky současnosti.¹⁰⁹

Tato inscenace byla vytvářena v porevoluční době, která přinesla mnoho nového, ale zároveň i chaos a zmatení hodnot. Při tvorbě se autoři snažili vybočit ze zajeté tradice a tvořit podle svých pocitů. Slunovrat byl odkloněním od letité tradice a možná i tím se stal tak výjimečným. Řada lidí toto představení při jeho premiéře nepřijala.¹¹⁰

Košíková s Pavlicou cítili potřebu vrátit se k odvěkým symbolům a principům, jež chápali naši předkové, koloběh života a sounáležitost člověka s přírodou, na které jsme odjakživa závislí. Právě při uctívání přírody vzniklo mnoho obřadů a rituálů. V každém z nich jsou zakódovány magické prvky, díky kterým se snažili lidé zajistit prosperitu, zdraví, lásku, atd.

Při vytváření choreografie L. Košíková hledala taneční prostředky, kterými by bylo možné tyto symboly a rituály vyjádřit. Snažila se propojit dobové zvykoslovné předměty, taneční a hudební materiál se současnými výrazovými prostředky a tím přiblížit tehdejší svět dnešnímu divákovi.

¹⁰⁸ Videonahrávka ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové

¹⁰⁹ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹¹⁰ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

Autoři se snažili folklor zbavit znaků, jež ho spojují s konkrétním regionem (kroj, melodie písně, taneční figura, atd.) a přiblížit se k jeho původnímu významu.¹¹¹

Celé představení trvá 90 minut a účinkuje v něm čtrnáct tanečníků za hudebního doprovodu sedmi muzikantů a jedné zpěvačky. Kostýmy tanečnic tvořily bílé šaty s barevnými sukněmi, tanečníci byli oděni v bílé haleně a béžových kalhotách. Na samotné scéně se neobjevují kulisy ani rekvizity.

Inscenace je choreograficky velmi pestrá. Střídají se zde kolové tance s tanci ve dvojicích či samostatným projevem. Tanec je zde spíše vyjádřením myšlenek a pocitů pramenících ze zvyků a ročních období (např. při písni *Motlitba za vodu*, kdy se dívky omývají vodou, čímž ztvárňují jarní očistu). Výrazový tanec se opírá jak o slova básní lidové poezie, tak o hudbu J. Pavlici. Samostatné písně jsou doplněny o krátké recitační intermezza provedená samotnými tanečníky.¹¹²

Na představení zazněly autorské písně Jiřího Pavlici *Chci to slyšet, Prosby, Pozdraveno budiž světlo, Vteřina v lednu, Karneval, Stopadesátý sonet o jaru, Svár zimy a jara, Modlitba za vodu, Lásko, milá lásko, Rozhovor, Svatojánský tanec, Na slunci, Kohouti, Sonet o lásce a modrém portugalu, Svatba, Naděje s bukovými křídly a Mrtví a Pozdraveno budiž světlo*.¹¹³ V těchto kusech byly k vystižení atmosféry využity nástroje v klasické cimbálové kapele nepoužívané. Jednalo se např. o klávesy, kytaru, saxofon, nebo bicí nástroje.¹¹⁴

O člověku (a jeho ctnostech a neřestech) (1999)

Téma zamyšlení se nad lidským pokolením bylo inspirováno sochami *Ctností a Neřestí* od Matyáše Bernarda Brauna, jež jsou umístěny před špitálem v Kuksu. Košíková zde spolu se čtrnácti tanečníky scénicky vyjádřila moudrost, marnost, chamtivost, rozmařilost, lásku a naději.

¹¹¹ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹¹² Videonahrávka ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové

¹¹³ O Slunovratu. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-11-25]. <http://www.hradistan.cz/diskografie/o-slunovratu>

¹¹⁴ Tamtéž

Při tvorbě pořadu se jeho autoři více ponořili do samotné hloubky a podstaty folkloru. Jejich inspirace pocházela mimo jiné z textů Šalomounovy Písně písní a jeho přísloví a středověké žákovské poezie.¹¹⁵

Zpívání o lásce (2002)

V roce 2001 vydal Jiří Pavlica s muzikou Hradišťanu ve spolupráci s dětským pěveckým sborem *Bambini di Praga* CD s názvem *Zpívání o lásce*. O rok později byla L. Košíková požádána o vytvoření tanečních vstupů, jež doplnily hudební koncert, na kterém J. Pavlica spolu s dirigentem sboru, Bohumilem Kulínským, prezentoval toto CD.

Autorka choreograficky zpracovávala známé milostné písně jako např. *Polajka*, *Zelené jsem sela*, *Ej, láska, láska*, atd. V představení účinkuje dvanáct až šestnáct tanečníků za doprovodu sedmi muzikantů a jedné zpěvačky.

Studánko, rubínko (2009)

Jiří Pavlica v roce 2009 vydal CD a knihu dětských písní s názvem *Studánko, rubínko*, jejichž křest následně probíhal na festivalu Smetanova Litomyšl. L. Košíková byla požádána ředitelem festivalu Vojtěchem Strítěským o vytvoření taneční choreografie k jednotlivým dětským písním.

Výsledkem bylo zajímavé spojení dětského zpěvu a dospělých tanečníků souboru Hradišťan, kteří humorným a odlehčeným způsobem prezentovali dětské písně tak, aby se dětskému divákovi co nejvíce přiblížili. Tanečníci v závěru přizvali děti na pódium, aby společně tančili u poslední písně.

Tanečníci byli oděni do barevných kostýmů a při představení užívali jednoduché rekvizity, jako např. šátky, prostěradla nebo zelené větvičky. Tančili jak bosí, tak v baletních piškotech.

¹¹⁵ Hudebně taneční projekty. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-11-23]. <http://www.hradistan.cz/kapela/dalsi/hudebne-tanecni-projekty>

Obrázek 1 – Hradišťan, Studánko, rubínko (2009)¹¹⁶

Třikrát je člověk (2010)

Pořad s názvem *Třikrát je člověk* byl tvořen k šedesátému výročí založení souboru Hradišťan. Vychází z lidového rčení, které říká, že *člověk je třikrát divný na světě* a to v okamžiku zrození, o svatební noci a v okamžiku smrti. „*V těchto přechodových chvílích života je člověk vnitřně oslaben. Zároveň jsou prý intenzivnější zlé síly, které na něj kvůli jeho slabosti mohou lépe působit. V těchto momentech se dotýkáme určitého tajemství, neuchopitelnosti a dá se říci, že před tím není úniku.*“¹¹⁷

Když Košíková s Pavlicou tento pořad tvořili, hledali mimo jiné i mezi současnými texty. Zde jim byl velmi nápomocný básník Michal Stránský.¹¹⁸

Snažili se vyjádřit současným jazykem, pohybem, hudbou i textem, hledat živý jazyk současnosti a nezpřetrhat spojení s hlubokými kořeny, ze kterých tento příběh vyrůstá. Mimo jiné pátrali po způsobu, jak pořad uchopit. Košíková nakonec přišla na to, že středobodem, který spájí tyto tři momenty dohromady, je postel. Tento obyčejný kousek nábytku je tedy místo, kde se setkáváme s nadpřirozenem a se zázraky.¹¹⁹

¹¹⁶ Studánko, rubínko 2009. *Hradišťan* [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/studanko-rubinko-2009>

¹¹⁷ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

¹¹⁸ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹¹⁹ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

Ženskou postavou prolínající celé vystoupení je *Čas*, který kráčí od jedné životní události ke druhé. Na scéně se potom objevují jako hlavní rekvizity světlé matrace a bílá prostěradla, kdy matrace znázorňují to hmotné (kusy nábytku, hradby,...) a prostěradla abstraktní jevy (láska, práce, živly,...). Autorka záměrně pracuje s jednoduchými předměty, které je možno v průběhu představení variabilně proměňovat.¹²⁰

*„Jde o uchopení všedních chvil v životě člověka, ve kterých se ale skrývá to největší tajemství a pod tenkou slupkou všednosti je náraz ukryt vesmír, nadčasovost a boží prozřetelnost.“*¹²¹

6.2 Ve spolupráci s jinými hudebními tělesy

Rok na vsi (2002)

Ladislava Košíková byla požádána režisérem Radovanem Urbanem o vytvoření vizuální podoby kantáty skladatele Jiřího Sternwalda *Rok na vsi*.¹²² Jednalo se o televizní projekt pro Českou televizi, na kterém Košíková spolupracovala jako choreografka i jako scénáristka.¹²³

Toto čtyřdílné pásmo na texty lidové poezie z Erbenových a Zíbrtových sbírek vychází z folklorního základu pouze svou inspirací a použitými texty. Celá hudební stránka je rukopisem skladatele a zachycuje atmosféru a zvyky jednotlivých ročních období.

Na uměleckém zpracování se mimo L. Košíkové a R. Urbana podílely děti ze ZUŠ Uherské Hradiště, tanečníci Hradišťanu, dirigent Leoš Svárovský s hudebníky, děti ze souboru Rolníčka, výtvarnice Eva Jiřikovská a další.¹²⁴

Pořad se natáčel v průběhu celého roku a obsahuje důležité lidové zvyky, např. stínání kohouta, vynášení smrti, masopust, svatojánská noc atd. Jednotlivé zvyky byly natáčeny v exteriéru vždy v autentickém přírodním prostředí. Navíc jsou doplněny interiérovými scénami, do kterých byl zapojen i výtvarný obor ZUŠ, jejichž obrázky byly použity jako podklad pro tyto choreografie.

¹²⁰ Videonahrávka ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové

¹²¹ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

¹²² Tato kantáta nebyla tvořena přímo pro tuto příležitost. Jiří Sternwald (1910–2007) ji tvořil už ve 40. letech pro pražské divadlo D34. Informace převzata z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou.

¹²³ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹²⁴ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

Tanečníky byli chlapci i dívky různého věku a jejich kostýmy byly obměňovány podle aktuálně znázorňovaného ročního období.¹²⁵

Rákoš Rákoczy (2004)

Po roce 2000 začalo L. Košíkové přicházet čím dál více nabídek ke spolupráci i s jinými hudebními tělesy než pouze s muzikou Hradišťanu a jejich repertoár se začal o to více rozšiřovat. Mezi jednu z takových nabídek patří i scénická koláž na motivy původního baletu Leoše Janáčka *Rákoš Rákoczy* z roku 2004.¹²⁶

Původní Janáčkův balet *Rákoš Rákoczy* s podtitulem *Obrázek z moravského Slovenska s tanci a zpěvy od Augustina Bergera, Jana Herbena a Leoše Janáčka* měl premiéru v Národním divadle v Praze roku 1891, při příležitosti Jubilejní zemské výstavy v Praze. Janáček studoval lidovou hudbu svého kraje a tento zájem se promítl i do tohoto folklorního baletu, inspirovaného tanci z Moravy.¹²⁷

K práci na tomto tématu byla L. Košíková přizvaná Komorní operou Hudební fakulty JAMU. Na dramaturgické úpravě díla spolupracovala s režisérkou Magdalenou Švecovou a videoartistou Tomášem Hrůzou. M. Švecová sestavila na hudební podklad baletu vlastní libreto, které se jen lehce dotýká libreta původního. To dalo L. Košíkové větší svobodu k umělecké výpovědi. Příběh může být zevšeobecněn, ale může být právě tak jedinečný. Jednotlivé písně a tance jsou uvedeny v pozměněném pořadí a některá hudební čísla jsou úplně vynechána. Součástí představení je i videoprojekce, která vytváří další formu jevištního sdělení. Podkresluje atmosféru děje a propojuje ji s výrazovostí tanečního projevu.¹²⁸ Herbenův text byl v zestručněné podobě samostatně natočen jako loutkový film, který plní funkci „předehry“ k taneční inscenaci. Hudbu k tomuto filmu tvoří digitálně upravené nahrávky lidových projevů z let 1908–1912 pořizované v rámci sběratelské činnosti mimo jiné i Leošem Janáčkem.¹²⁹

¹²⁵ Videonahrávka ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové

¹²⁶ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

¹²⁷ Tyrrell, John. *Janáček, Leoš*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 12. London: Macmillan Publishers, 2001. s. 770.

¹²⁸ Programový bulletin divadla Komedie, *Tanec je hudba a hudba je tanec*. 6. 11. 2004

¹²⁹ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

V tomto díle můžeme pozorovat prolínání tradičních výrazových prostředků s těmi moderními, přičemž prapůvodní archetypální významy jednotlivých symbolů zůstávají zachovány.¹³⁰

Žákovské Vigilie (2006)

Hlavním zdrojem inspirace pro vznik Žákovských vigilí se stala sbírka *Písně žáků darebáků*, která je svým charakterem velmi blízká *Carmině buraně*. Z této sbírky bylo PhDr. Jindřichem Peckou vybráno a upraveno několik textů, které v roce 1979 zhudebnil skladatel Jaroslav Krček. *Žákovské vigilie* pak *Chorea Bohemica* spolu s Alenou Skálovou prováděla jako hudebně-taneční fresku několik sezón. Poté byla skladba zařazena mezi stálý repertoár souboru *Musica Bohemica*.¹³¹

V roce 2006 požádal umělecký vedoucí komorního souboru *Musica Bohemica* Jaroslav Krček Ladislavu Košíkovou o choreografické zpracování tohoto díla. Celá inscenace vznikala za režijní spolupráce Magdaleny Švecové a výtvarnice Evy Jířikové.¹³²

Košíkovou středověká tematika vždycky přitahovala zejména proto, že proti sobě tehdy stály dva různé světy – jeden oficiální, vážný, plný strachu a druhý plný smíchu a karnevalově nevázaný. Na rozhraní těchto protikladných oblastí byli tehdejší studenti – *vaganti*. Vzděláním konkurovali mnohým z vyšších vrstev, ale svým způsobem života tíhli spíše k lidovému prostředí. Tito „žáci darebáci“ prostřednictvím ostré satiry tepou nejrůznější lidské slabosti, světskou zkaženost nebo kárají zlořády.¹³³

Scénická kompozice Žákovských vigilí se inspiruje principy středověkého neiluzivního divadla. Jednotlivé části (*Píseň bláznů*, *Bacchus*, *Žák a dívka*, *Abeceda o ženách*, *O ženách*, *O penězích*, *Pijácká mše*, *Píseň chudiny*, *Sibylovo proroctví*) satirickým nádechem poukazují na obecně platné pravdy o člověku. Mezi těmito kapitoly se objevují taneční, hudební, slovní i pohybová intermezza tvořené samotnými tanečníky, díky kterým dílo dostává novou tvář.¹³⁴

¹³⁰ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹³¹ Žákovské vigilie. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/zakovske-vigilie

¹³² Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹³³ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou z 21. 4. 2016

¹³⁴ Žákovské vigilie. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/zakovske-vigilie

Celé představení trvalo čtyřicet minut a kostýmy tanečníků byly oproti ostatním inscenacím velmi barevné, laděné do hnědé, zelené a červené barvy se žlutými doplňky. Součástí kostýmů byly navíc satiricky zvětšené části lidského těla, např. uši, ňadra, nebo hýždě.

Obrázek 2 – Hradišťan, Žákovské vigilie (2006)¹³⁵

Kytice Bohuslava Martinů (2007)

Kytici Bohuslava Martinů nastudovala L. Košíková na objednávku 49. ročníku festivalu Smetanova Litomyšl. Byla zrealizována spolu se sborem Moravskoslezského Národního divadla a zlínskými filharmoniky pod taktovkou Romana Válka. Jedná se o cyklus skladeb pro sóla, smíšený a dětský sbor a malý orchestr. Obsahuje osm střídavě se prolínajících vokálních a instrumentálních skladeb, které se pojí do dvojic (*Předehra – Sestra travička*, *Selanka – Kravarky*, *Intráda – Milá nad rodinu*, *Koleda – Člověk a smrt*). Celé představení bylo doplněno o abstraktní videoart Tomáše Hrůzy.¹³⁶

Při zpracování této kantáty se Košíková snažila co nejvíce porozumět obsahu jednotlivých balad a hlavním hrdinům. Jako příklad v našem rozhovoru uvádí hned první báseň – *Sestra travička*. Za Uliánou přijedou čtyři páni, kteří se ji snaží odlákat a

¹³⁵ Žákovské vigilie 2007. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/zakovske-vigilie-2007>

¹³⁶ Kytice. *Hradišťan* [online]. 2010 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/kytice

nabádají ji k otrávení bratra uvařením jedovatého hada. Dívka podlehne, a když se ráno bratr vrátí z lesa, čeká na něj doma usmažený had. Zpočátku má pochybnosti, ale nakonec jídlo sní a tentýž den večer umírá. Balada končí odvedením Uliány katem. Košíková nechtěla postavu travičky jednoznačně odsoudit a snažila se dovést diváka k porozumění dívčině činu. Pročítala různé sbírky balad, kde se snažila vypátrat, jak se tehdy bratr ke své sestře choval. Zjistila, že po smrti rodičů všechna jejich práva přešla právě na bratra, který pak o své sestře mohl rozhodovat – např. ji prodat do otroctví, atd. Tento nespravedlivý osud dívek v minulosti dovedl pak Košíkovou k sympatiím Uliáně.¹³⁷ Ve scénickém provedení nalezneme pasáže, kde se Uliána zmítá v pochybnostech, neví, jak se zachovat, a po otrávení bratra má zlé svědomí.

Inscenace je silně ovlivněna lidovou kulturou, přesto zde není použit ani jeden lidový kroj. U samotného tanečního ztvárnění je znát silný vliv folkloru spolu s moderním a výrazovým tancem.¹³⁸

Catulli Carmina Carla Orffa a Svatby Igora Stravinského (2011)

Celý projekt nesoucí název „*Písně tance a lásky*“ měl premiéru 11. června 2011 a byl vytvořen na objednávku pro mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl. Důležitou část tvořil velký aparát bicích nástrojů a čtyři klavíry, sbory zpíval soubor *The Czech Ensemble Baroque*.¹³⁹

Díla *Catulli Carmina* od C. Orffa¹⁴⁰ a *Svatba* od I. Stravinského¹⁴¹ mají velmi podobné hudební obsazení a jsou typické svou rytmickou složkou. Podle L. Košíkové je

¹³⁷ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

¹³⁸ Hradišťan: Kytice - taneční provedení kantáty. *Youtube* [online]. 2010 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=539hJ3npM3U>

¹³⁹ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹⁴⁰ *Catulli Carmina* Carla Orffa měla premiéru 6. 11. 1943 v Německé Leipzig opeře. V tomto díle Orff propůjčuje jedenácti Catullovým básním (které začínají šesti sborovými písněmi bez hudebního doprovodu) nový dramatický a hudební rozměr. Během toho představení používá prvek tzv. „*Rahmenspiel*“, který sám navrhl, a na kterém byly jeho scény vystavěny. „*Rahmenspiel*“ je záměrně zaranžován pro bicí nástroje a čtyři piana (využíval zde hlavně barvy bicích nástrojů (perkusi), čímž se snažil navodit akční atmosféru. Citace viz Fassone, Alberto. *Orff, Carl*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 18. London: Macmillan Publishers, 2001. s. 560.

¹⁴¹ Stravinského dílo *Svatba* mělo premiéru 13. 6. 1923 v Paříži. Experimentoval zde s použitím přízvuků z ruských lidových veršů, jež postavil proti přirozeným akcentům řeči a hudebnímu metru. Tím docílil toho, že vznikla nová rytmická vrstva, která měla nenásilně nahradit ty prvky, které by jinak narušovaly

stejně i ústřední téma, kterým je slovo, rytmus a láska. U *Catulli Carmina* se jedná o mluvený zpěv Catullových veršů. Hlavním zdrojem tohoto Orffova díla byly milostné básně římského básníka Gaia Valeria Catulla. A stejně jako zpívaná řeč je i rytmus a slovo nejdůležitějším prvkem Stravinského *Svateb*. Tady je hlavním tématem ruská svatba, kde rezonuje lidová a náboženská tradice.¹⁴²

Tanečnice byly oděny do černých šatů pod kolena doplněných čelenkou s ozdobou stejné barvy, muži pak tančili v černém obleku a košili. Jako rekvizity zde posloužily stoličky, s kterými se během představní pracuje a fungují zde jako výrazový prostředek.

Catulli Carmina, tedy *Písně Catullovy*, je zhudebněným a tanečně ztvárněným příběhem vyprávějícím o mladém muži, Catullovi. Ten je zamilovaný do Lesbie, která má však jiného muže. Tento příběh je založený na skutečném vztahu mezi Catullem a Clodií, o němž Catullus napsal mnoho básní, a jen několik z nich bylo vybráno právě pro tuto kantátu. Nacházíme zde věčný střet pohledů na lásku a na život očima mládí i stáří.¹⁴³ Toto dílo bylo mnohokrát choreograficky ztvárněno jak ve světě, u nás např. Jiřím Horákem a Petrem Šimkem v Severočeském divadle (premiéra 9. 3. 2007) nebo Robertem Baloghem v Národním divadle (premiéra 27. 4. 1989).

Balet Igora Stravinského *Svatba* je ponořením do rituálů slovanských svatebních obřadů. Bylo třeba se seznámit se svatebními rituály slovanské Rusi, živočišných až surových na straně jedné a pravoslavných symbolů na straně druhé. Bez znalosti jejich podstaty a vzájemného propojení nelze dílo správně uchopit. Kromě studia nepřehledného množství materiálů nejen o ruské, ale i o slovanské svatbě všeobecně konzultovala Košíková toto téma i s pravoslavným knězem a několikrát se účastnila pravoslavného obřadu.

Ve svatebních obřadech existovalo mnoho symbolů, např. první část zvaná *Koca* (=cop) je rituál, kdy je nevěstě před svatbou ustřižnutý cop jako symbol panenství. Poté nevěsta musí až hystericky plakat nejen nad ustřižnutými vlasy, ale i kvůli tomu, že opouští rodinu a panenský stav. Další částí je příjezd ženicha – ženichova družina přijela na statek nevěsty, a protože matka nevěsty nechtěla svou dceru vydat, ženich

obřad. Citace viz Walsh, Stephen. *Stravinsky, Igor*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 24. London: Macmillan Publishers, 2001. s. 536.

¹⁴² Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹⁴³ Carl Orff: *Catulli Carmina*, *Carmina Burana*. *Opera, balet* [online]. 2007 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.operabalet.cz/default.php?page=rep&id=327

objížděl statek dokola a dobýval se do dvora. Až když statek objel potřetí, dostal svou nevěstu. Tento rituál byl velmi hlučný a skupina u této příležitosti dvůr většinou úplně zničila. Celý svatební obřad je pak doprovázen různými vyvolávkami, např. pokud svatebčané zavolají *горькуй* (=hořký), musí se nevěsta s ženichem začít líbat, aby to „hořké“ osladili.¹⁴⁴

*„Stravinského svatba tepe rituální symbolikou. A opět zde vystupuje do popředí slovo. Na jedné straně zde rytmizovaná řeč z úryvků lidové poezie nabývá magického významu, strhává tanečnický do živočišnosti až surovosti dávných pohanských obřadů. A na straně druhé slova modlitby k Bohorodičce, andělům a svatým Kosmovi a Damiánovi prožitek ukotvují ve světě Pravoslavi. On a ona jakoby byli zkoušeni neviditelnými silami země. Někde za tím vším cítíme obrovskou víru a pokoru. Slova rituálů silou rytmu vyvolávají kýžený osud.“*¹⁴⁵

Kostýmy tanečnic tvořily hnědé šaty nad kotníky, doplněné červeným bolerkem s krátkým rukávem. Učesané copy byly u některých z nich obohaceny červenou čelenkou. Tanečníci vystupovali v černých kalhotách s hnědou košilí, na které byla zapnutá černá vesta.

Obrázek 3 - Hradišťan, Catulli Carmina (2011)¹⁴⁶

¹⁴⁴ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

¹⁴⁵ Svatby. *Hradišťan* [online]. 2011 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/choreografie/svatby>

¹⁴⁶ Carl Orff – Catulli Carmina 2011. *Hradišťan* [online]. 2011 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/carl-orff-catulli-carmina-2011>

Česká mše vánoční (2010)

L. Košíková byla požádána ředitelem *Národního divadla moravskoslezského v Ostravě*, Jiřím Nekvasilem, o scénické provedení *České mše vánoční* Jakuba Jana Ryby pro adventní období roku 2010.¹⁴⁷

K tomuto velkému náboženskému tématu, které nás obklopuje každé Vánoce, přistupovala Košíková s pokorou. Snažila se navodit neopakovatelnou atmosféru okamžiku, kdy věřící ve vánoční ráno vstupují do kostela. Vyjádřit tuto zvláštní chvíli scénicky znamenalo najít a ztvárnit symboly lásky, víry a naděje. Na druhé straně však bylo důležité nezapomenout na humor, který je charakteristický právě pro pastýře.¹⁴⁸

Tanečnice byly oděny do bílých šatů, přičemž na hlavě měly některé z nich bílé šátky. Tanečníci se oblékli do bílé haleny a kalhot stejné barvy. Košíková opět pracovala bez kulís a s jednoduchými rekvizitami, např. s bílými šátky, prostěradly nebo svíčkami.

Hradišťan ve spolupráci s *The Czech ensemble Braoque Orchestra and Choir* vytvořil scénickou koláž, kde byl pěvecký sbor na jevišti přítomen spolu s tanečníky.¹⁴⁹

Sbor zahrnoval i čtyři sólisty, kteří měli pro svou roli navíc tanečně pohybové akce na scéně a byli ve stejném oděvu jako samotní tanečníci. Do těchto akcí se zapojil i orchestr, který se v průběhu představení zvedl z orchestřiště, aby se přidal k tanečníkům a zahrál u kolébky jezulátka. Choreografie byla sice nenáročná, aby dobře korespondovala s hudbou, ale přitom obsahovala hluboké symbolické prvky. Celé představení proložil dirigent Roman Válek čtením evangelia.¹⁵⁰

Claudio Monteverdi a české země (2013)

Ladislava Košíková byla spolu s Eduardem Tomašíkem¹⁵¹ požádána ředitelem festivalu *Znojmo* Jiřím Ludvíkem o vytvoření představení na téma Claudio Monteverdi – a tak vznikl nápad vytvořit tanečně hudební fikci o pobytu Monteverdiho na Moravě kolem roku 1599.¹⁵²

¹⁴⁷ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 21. 4. 2016

¹⁴⁸ Tamtéž

¹⁴⁹ Tamtéž

¹⁵⁰ Videonahrávka ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové

¹⁵¹ Eduard Tomašík – umělecký vedoucí barokního souboru Societas Inkognitorum. Informace převzata z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou.

¹⁵² Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

Košíková s Tomašíkem vycházeli primárně z údajů o pobytu C. Monteverdiho na dvoře Rudolfa II, kde pobýval s rodem Gonzagů.¹⁵³ Tato dvojice spolu s hudebním vědcem Pavlem Sýkorou zrekonstruovala celou Monteverdiho cestu naším územím. Po Vídni navštívil Znojmo, Prahu, Brno, Kroměříž, Strážnici a nakonec Ráb.¹⁵⁴ Při tvorbě samotného představení cimrmanovským způsobem odhalovali překvapivá zjištění o cestě italského mistra z Prahy zpět do Uher. Na této cestě se podle vytvořené fikce setkával s různými lidmi a nejen že jej ovlivnila moravská krajina, ale i on ovlivnil ji.

V tomto představení se tedy stává Monteverdi nedílnou součástí moravské kultury, je zde např. spojován s „okurkovou sezónou“ ve Znojmě. Košíková s Tomašíkem se dále inspirovali hanáckými operami a vydedukovali, že hlavní postava Manda (z hanácké lidové opery *Jora a Manda*) je bývalá Monteverdiho láska. Jeho dílo ovlivnil např. i brněnský hantec, takže se v něm zpívá celý jeden madrigal. V Uhrách byl zase zaujat rytmy verbuňku a čardáše. „Z vyššího pohledu si tento projekt klade za cíl dokázat světové veřejnosti, jak na formující se Monteverdiho skladatelskou genialitu měla zásadní vliv hlavně naše země.“¹⁵⁵

Tanečnice byly oblečeny do černých šatů s hnědou podšívkou, kostýmy tanečníků tvořily černé kalhoty s vestou a hnědá košile. Mezi rekvizity patřily např. drátěné košíky, žluté gumové rukavice, zavařovací sklenice, železný kbelík, nebo váza s větvičkami. S těmito rekvizitami tanečníci aktivně pracovali.

Použité skladby:

- Adriano Banchieri (1568–1634) – *Il diletto moderno per introduzione/Chi brama havere a 5* (Festino nella sera del giovedì grasso, Benátky 1608)
- Jacobus Handl Gallus (1550–1591) – *Anseris est giga a 4* (Harmonia morales, Praha 1589-90)
- Adriano Banchieri (1568–1634) – *Intermedio di venditori gli fusi/Chi vuol filare a 5* (Festino nella sera del giovedì grasso, Benátky 1608)
- Philippe de Monte (1521–1603) – *Ardi si ma non t 'amo a 5* (L 'undecimo libro delli madrigali Benátky 1586)

¹⁵³ Z rozhovoru s Ladislavou Košíkovou ze dne 31. 3. 2016

¹⁵⁴ Claudio Monteverdi: Claudio Monteverdi cesta přes Moravu snad až do Prahy. *Hradišťan* [online]. 2014 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/claudio-monteverdi

¹⁵⁵ Tamtéž

- Claudio Monteverdi (1567–1643) – *Se tu mi lassi a 5* (Il secondo libro de 'madrigali, Benátky 1590); *Amor/Lamento della Nimfa a 4* (Madrigali guerrieri et amorosi..... libro ottavo, Benátky 1638); *Gira il nemico insidioso a 3* (Madrigali guerrieri et amorosi..... libro ottavo, Benátky 1638); *E questa vita a 5* (Selva morale e spirituale, Benátky 1641)¹⁵⁶

Chléb náš vezdejší (2014)

Chléb náš vezdejší (2014) byl scénickým zpracováním tří kantát Bohuslava Martinů – *Izaiášovo proroctví*, *Polní mše* a *Hora tří světél*. L. Košíková na programu spolupracovala s operním režisérem Tomášem Pilařem. Společně s ním a s dirigentem Tomášem Krejčím vytvořili koncepci představení, kdy sledovali vývoj života od zániku směrem ke zrodu přes neustálý boj dobra a zla až k vyústění – všeobjímající lásce, víře a naději, tedy k základním křesťanským ctnostem.

S prvotním nápadem spojit dohromady kantáty *Polní mši*, *Horu tří světél* a *Proroctví Izaiášovo* přišel Tomáš Krejčí, se kterým Košíková v té době spolupracovala jak na konzervatoři v Brně, tak na Janáčkově akademii. Nebyl to jejich první projekt, takže ani její první setkání s vážnou hudbou. Krejčí vytvořil dílo, které má silný duchovní podtext. Podle Košíkové by tato tři díla měla dát společnosti reakci na dění v dnešním světě. Celý pořad byl věnovaný roku české hudby. Válečná tematika obsažená v *Polní mši* byla tak trochu připomínkou stého výročí 1. světové války.¹⁵⁷

Izaiášovo proroctví je poslední velkou kompozicí Bohuslava Martinů, jehož provedení se již nedomohl. „*Je posledním sbohem Bohuslava Martinů všemu světu, všem jeho nespravedlnostem, násilí, cynismu.*“¹⁵⁸ Kvůli tomuto zlu a násilí podle proroka Izaiáše směřuje svět k zániku. L. Košíková ve svém podání nabízí člověku jistou naději k záchraně a nápravě lidstva skrze sakrální oběti a pokání.

Vedle toho kantáta *Polní mše* zobrazovala tiché zastavení vojáků uprostřed válečné vřavy. Vojáci vzpomínali na své domovy a rodný kraj. Velmi dobře zde

¹⁵⁶ Claudio Monteverdi: Claudio Monteverdi cesta přes Moravu snad až do Prahy. *Hradišťan* [online]. 2014 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/claudio-monteverdi

¹⁵⁷ Choreografka Hradišťanu Ladislava Košíková: Sledujeme život od zániku ke zrodu. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.denik.cz/zlinsky-kraj/choreografka-hradistanu-ladislava-kosikova-sledujeme-zivot-od-zaniku-ke-zrodu-20-6tjj.html

¹⁵⁸ Izaiášovo proroctví. *Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů* [online]. [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://database.martinu.cz/works/public_view/305

Košíková použila ženskou část souboru. Právě díky ženám, které zde představovaly symbol domova a domácího krbu, se snažila ukázat protiklad života a války.¹⁵⁹

Celé představení zakončila *Hora tří světél*, která zachycovala důležité okamžiky života Ježíše Krista. „*Skrze násilí, krutost a utrpení dospíváme k lásce, která tu byla, je a vždycky bude.*“¹⁶⁰

Moravský kabaret aneb Na druhé koleji 14:32 (2015)

Hudebně taneční projekt *Moravský kabaret* vznikl spojením tanečníků Hradišťanu a spolku *Umíme Hrát* pod vedením Jiřího Pospíchala. Ladislava Košíková zde spolupracovala s hudebním skladatelem Vlastimilem Peškou, který k této příležitosti složil hudbu inspirovanou lidovými motivy.¹⁶¹

Prvotní nápad vzešel od L. Košíkové a J. Pospíchala ve vlaku z Brna do Starého Města. „*Náš velmi živý a vzrušený rozhovor, prokládaný občas mými pohybovými etudami či Jirkovými výbuchy smíchu, nikoho z cestujících ve vagónu očividně nevytrhl z letargie. Kupodivu se nikdo nepřidal. A tak rázem vznikl nápad roztrhnout tu sešněrovanost kolem, trochu rozveselit svět a hlavně pobavit sami sebe.*“¹⁶²

V první polovině večera zazněl výběr skladeb od skladatelů jako např. Nicolae Buica, Nicolo Paganini, Franz Lehár a dalších, v nichž dominovaly housle. Druhou část večera tvořilo taneční vystoupení *Na druhé koleji 14:32*, které uvedlo diváka do prostor vlakového nádraží. Nádražní rozhlas ohlásil vlakové zpoždění a v následujících několika minutách se ze skupiny cestujících čekajících na vlak rázem stali tanečníci, blázni v maskách skrývající své pravé já – nebo se naopak až pod anonymitou masky objevuje, kdo doopravdy jsou? V té chvíli bylo dovoleno vše. Z tanečního vystoupení v doprovodu „hudební bandy“ *Umíme Hrát* sršela spousta energie až do chvíle, kdy přijel zpožděný vlak a z bláznů se opět stali obyčejní cestující.

Kostýmy tanečníků i tanečnic byly laděny do hnědé barvy. Ženy měly balónové sukně a vesty s krátkým rukávem. Ty oblékly i muži, doplněné o černé kalhoty. Rekvizity byly opět jednoduché, např. obličejové masky, lano, průhledné igelity, dřevěné palety nebo plato vajec.

¹⁵⁹ Rukopisný materiál z archivu Ladislavy Košíkové

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ Tamtéž

¹⁶² Programový bulletin Kulturního domu Veselí nad Moravou. 28. 11. 2015.

Obrázek 4 Hradišťan, Moravský kabaret aneb Na druhé koleji 14:32 (2015)¹⁶³

Na počátku své choreografické spolupráce se souborem L. Košíková navazovala na předchozí tvorbu Hradišťanu, přičemž se hned od počátku snažila uchopit lidová témata odlišným způsobem. Začala tedy studovat historii lidového tance a především samotnou podstatu folkloru, na kterou se zaměřila ve svých choreografiích.

Tyto poznatky spolu s dobovými předměty a tradičním hudebním materiálem propojila se současnými výrazovými prostředky. Zpracovávaná témata zbavovala folklorních znaků, jež je spojují s konkrétním regionem, a tím se přiblížila k jeho podstatě.

Díky svému originálnímu ztvárnění tradic začala Košíková dostávat nabídky ke spolupráci s jinými hudebními tělesy. Tím se jí otevřely dveře k pohybovému zpracování vážné hudby.

Od klasického ztvárnění folkloru v podobě přehlídky lidových prvků a tanců soubor v průběhu svého trvání přešel k výrazovému tanci, jenž se opírá o emoce a spočívá v provedení jednotlivých tradic a zvyků skrze pohybové vyjádření. Svými choreografiemi se snaží zdůraznit ty lidové prvky, které jsou u folkloru podstatné, a skrze tanec je převést na jeviště.

¹⁶³ Na druhé koleji 14:32. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/na-druhe-koleji-14-32>

7 Srovnání Hradišťanu s vybranými folklorními soubory

Na území České republiky a Slovenska se momentálně nachází velké množství folklorních souborů. Pro srovnání s Hradišťanem jsem si proto vybrala tři, které patří k nejstarším a nejznámějším u nás a na Slovensku. Soubor VSACAN spadá stejně jako Hradišťan do oblasti Zlínského kraje, VUS Ondráš se sídlem v Brně patří do regionu jižní Moravy a jako zástupce Slovenska uvádím známý folklorní soubor Lúčnica. U každého z nich nejprve uvedu jeho krátkou historii, oblast působení a navážu výběrem z repertoáru taneční složky souboru.

7.1 VSACAN

VSACAN patří spolu s Hradišťanem mezi nejstarší folklorní soubory u nás. Jeho oficiální vznik se datuje až k roku 1943 a jako vsetínský soubor reprezentuje etnografickou oblast Valašska. V současné době je vedoucím taneční složky a zároveň i choreografem Jakub Ekart.¹⁶⁴

Převážná část repertoáru souboru je tvořena tanci z regionu Valašsko, konkrétně tanci točivými, figurálními, řemeslnickými, tancem Starodávným a mužským sólovým tancem – odzemkem i valašským čardášem. Samotná vystoupení sestavují z jednotlivých tanečních čísel či ucelených pásem.¹⁶⁵ Ta mají délku od 25 do 30 minut a jsou prováděna v regionálních krojích.

J. Ekart se ve svých choreografiích zaměřuje především na taneční provedení lidových zvyků, např. u velikonočního pásma tanečníci vynášejí mařenu, zaplétají tatary nebo tančí s kraslicemi. Stejně pojál i pásmo vánoční, jež se skládá z předvánočních a vánočních

zvyků. Tematicky odlišným pořadem je pak *O zbojníku Vojtkovi aneb Okradená šenkérka*. Při jeho choreografickém zpracování se autor inspiroval povídkou *O zbojníkách, jak byli v Kleskovskej hospodě v Liptáli, a o tej tlustej šenkérce, co s ňů tancoval ten Vojtek – kapitán* z knihy malíře Jana Kobzáně *O zbojníkách a pokladech*. V pořadu účinkuje větší počet tanečníků, proto jej většinou interpretuje několik složek souboru dohromady.

¹⁶⁴ Profil. *Soubor valašských písní a tanců VSACAN* [online]. Vsetín, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vsacan.cz/profil.html>

¹⁶⁵ Repertoár. *Soubor valašských písní a tanců VSACAN* [online]. Vsetín, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vsacan.cz/repertoar.html>

7.2 Vojenský umělecký soubor Ondráš

Historie tohoto folklorního souboru sahá až do roku 1954. Je jediným profesionálním souborem tohoto druhu u nás a jeho zřizovatelem je Ministerstvo obrany České republiky. Dramaturgicky se zaměřuje především na národopisné oblasti Čech a Moravy, nezřídka se však v repertoáru objevují programová čísla inspirovaná lidovými tanci a melodiemi z oblastí Slovenska, Maďarska, Rumunska, atd. Vedoucím taneční složky je MgA. Martin Krajňák.¹⁶⁶

Taneční složka má široký umělecký záběr. Zpracovává folklor s větší či menší mírou stylizace, zabývá se tanečním divadlem a připravuje hudebně-taneční pořady pro všechny věkové kategorie.¹⁶⁷ Tanečníci většinou vystupují v jednoduchých regionálních krojích, v případě tanečního divadla v maskách. Délka pořadů je od 45 do 90 minut.

Samotná pásma jsou už spíše divadlem s folklorními tanečními prvky než pouhou přehlídkou lidových tanců. Příkladem je taneční divadlo inspirované lidovými tradicemi, písněmi a tanci *Příběh zbojníka*. Celý příběh je rozdělen do šesti obrazů, od kterých se odvíjí osud hlavní postavy zbojníka. Základem jsou klasické folklorní tance doplněné o tanečně-divadelní výstupy.¹⁶⁸ Na pořadu *U vás o nás* se nepodílí jen taneční, ale i hudební a pěvecká složka souboru a je sestaven z čísel inspirovaných regiony Čech, Moravy a Slovenska. Tanečníci v klasických krojích předvádí lidové tance ze samostatných regionů.¹⁶⁹ Pro dětské publikum Ondráš připravil taneční divadlo *Zatoulané pohádky*, určené pro děti mateřských škol a 1. stupně základních škol, které má mimo zábavné i výchovnou a výukovou funkci. Jedná se o pohádkový příběh inspirovaný známými pohádkami, písničkami a říkankami, jež jsou doprovázeny reprodukcí hudby. Mluvené slovo zastává postava malého Rudolfa, kterému se zatoulaly pohádky. Účinkující vystupují v kostýmech, jež jsou určeny právě pro jejich roli.¹⁷⁰

¹⁶⁶ O nás. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/>

¹⁶⁷ Současnost. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/soucasnost/>

¹⁶⁸ Příběh zbojníka. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/pribeh-zbojnika/>

¹⁶⁹ U vás o nás. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/u-vas-o-nas/>

¹⁷⁰ Zatoulané pohádky. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/zatoulane-pohadky/>

7.3 Lúčnica

Tento folklorní soubor je aktivní již od roku 1948 a po celou dobu reprezentuje slovenské lidové umění doma i ve světě. Uměleckým vedoucím souboru a zároveň choreografem je prof. Štefan Nosál. Ten pro Lúčnicu vytvořil více než 100 choreografií a celovečerních programů.¹⁷¹

Š. Nosál se snaží o to, aby programy Lúčnice nebyly jen formální přehlídkou folklorních prvků a tanců, ale aby spíše inklinovaly k ucelenému divadelnímu tvaru.¹⁷² Při tanečních představení tanečníci dbají na pestré kroje, zasazené do aktuálního regionu. Délka programů se pohybuje mezi 70 a 115 minutami.

Ve svých pořadech se Nosál mimo jiné zaměřuje na taneční provedení lidových tradic, např. v pásmu *Karpaty*. Tato inscenace je spíše ucelenou přehlídkou zvyků, tradic, tanců a výjevů z běžného života všech národů, které žijí v Karpatském oblouku. Pastýřská kultura, která se šířila na Slovensko do Karpatského oblouku z jihu, byla ovlivňována rolnickou kulturou karpatské kotliny. Celkový scénický obraz doplňuje i lidová kultura karpatských Němců i Romů. Program vrcholí scénickým obrazem všech kultur na Vánoce.¹⁷³

Dalším tématem, jež se objevuje v pořadech Lúčnice, je tradiční lidová kultura. Tou se inspiruje např. pásmo *Slovenský triptych*, a to ve třech základních životních sférách minulosti: pastevectví, řemeslné výrobě a rolnictví. Pastevectví se svým specifickým způsobem života váže spíše na horské oblasti, rolnictví pak přirozeně zdomácnělo na úrodných rovinách. Řemeslnictví charakterizovalo střední vrstvu a šířilo se z míst celého Slovenska, přičemž program čerpá zejména z míst západního Slovenska.¹⁷⁴ Podobným tématem se zabývá tanečně-hudební pořad *Mladost a krása*, který se mimo jiné inspiruje staršími kmenovými choreografickými i hudebními díly a

¹⁷¹ Poslanie. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-nas/poslanie/>

¹⁷² Šorálová, Lucia. *Možnosti prezentace a popularizace tradiční lidové kultury v ČR a SR - vzájemné srovnání* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/t5nj16/>

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Slovenský triptych. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/slovensky-triptych/>

nabízí umělecký obraz čerpající ze slovenských bohatých rolnických, pastevních i společenských tradic.¹⁷⁵

Kromě těchto pásem *Lúčnica* vystupuje i s tzv. Reprezentačním programem, což jsou výňatky z pořadů, kterými reprezentuje nejcharakterističtější folklorní oblasti Slovenska. Dramaturgie je uzpůsobena tak, že zachycuje rozmanité umělecké projevy bohaté lidové tradice v tanci, v hudbě a kroji, od jemných ženských tanců přes hravé a vtipné až po temperamentní párové a virtuózní mužské tance.¹⁷⁶

Soubor *VSACAN* je tradičním folklorním souborem, jehož repertoár sestává z přehlídky lidových tanců v regionálních krojích. Jeho témata se inspiroují svátečními zvyky a tradicemi. Slovenská *Lúčnica* ve svých programech uplatňuje větší míru stylizace a typem krojů se zaměřuje na širší etnografickou oblast. Svými tématy opět tanečně ztvárňuje lidové tradice, přičemž díky příběhu samostatné tance získávají strukturu jednotného divadelního tvaru. Choreografie *VUS Ondráš* se nesoustředí na představení folklorních prvků jednoho určitého regionu, ale svou tvorbou cílí na více oblastí. Přestože se soubor opět zaměřuje na lidové písně a tance, samotná pásma jsou obohacena o nové hudebně-taneční prvky, díky kterým se svou tvorbou oddaluje od pouhého etnografického znázornění.

Na rozdíl od výše zmíněných souborů se *Hradišťan* liší choreografiemi, volbou kostýmů i tématy, jež provádí celý program a více uplatňuje tzv. autorský přístup.

Tradiční folklorní tance jsou v choreografiích užity spíše doplňkově a to s velkou mírou stylizace, většina tanečních kroků je choreografkou smyšlena přímo pro účely dané inscenace. Ve své tvorbě se Košíková nezaměřuje na jeden určitý region, ale prvky různých tanečních druhů v choreografiích prolíná, přičemž základní charakter konkrétní etnografické oblasti zůstává v dílech zachován.

Dalším rozdílem mezi výše zmíněnými soubory a *Hradišťanem* je práce s hudbou. Taneční složky pracují s již existující tradiční lidovou hudbou, kdy autor zůstává neznámý. Podle jejich potřeb tato hudba podléhá větší či menší míře úpravy. Jiří Pavlica spolu s Ladislavou Košíkovou na základě lidových motivů tvoří novou hudbu přímo pro potřeby choreografie.

¹⁷⁵ Mladosť a krása. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/mladosť-a-krása/>

¹⁷⁶ Reprezentačný program. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/reprezentacny-program/>

Mimo hudbu tvořenou J. Pavlicou L. Košíková k choreografiím s oblibou využívá i vážnou hudbu, např. Bohuslava Martinů, Carla Orffa, Leoše Janáčka a další.

Hradišťan pouze nepřenáší lidové tance a zpěvy na jeviště, ale s odkazem na lidovou kulturu se neustále pohybuje na pomezí stylů a žánrů.

8 Závěr

Při psaní mé bakalářské práce jsem se zaměřila na taneční složku folklorního souboru Hradišťan pod vedením Ladislavy Košíkové. Cílem bylo zmapovat historii a současnost Hradišťanu s důrazem na změnu výrazu jeho taneční složky. Díky srovnání s vybranými folklorními tělesy jsem poukázala na individualitu celého souboru, obzvláště pak samotných choreografií. Hradišťan je mimo jiné jedinečným svým autorským přístupem rovněž k hudbě, Jiří Pavlica nepracuje s tradiční lidovou hudbou, ale na základě lidových motivů tvoří vlastní písně.

Na přehledu a charakteristice jednotlivých choreografií Ladislavy Košíkové je možno sledovat specifickou vývojovou cestu souboru, v němž folklór hraje s postupem let roli jakési vzdálené inspirace, archetypálního zdroje. Košíková v průběhu let oprostila své choreografie od klasického pohybového ztvárnění folkloru a společně se souborem Hradišťan dospěla k emotivnímu vyjádření hudby skrze výrazový tanec na libreta, jež nemusí mít ani námětově s folklorem nic společného, jako tomu bylo například v případě posledního uměleckého projektu.

Díky fragmentům představení jsem zjistila, že přestože je každá choreografie Ladislavy Košíkové jiná, jsou věci, které je spojují. V první řadě bývají velmi podobné vizuálně jednoduchými kostýmy v zemitých barvách i rekvizitami. Rekvizity jsou vždy užívány tak, aby se s nimi dalo lehce pracovat a mohly se variabilně proměňovat. Často používá např. šátky, se kterými tanečníci tančí, přičemž si je dávají za pas, tahají se za ně, nebo se do nich navzájem motají.

Další, a tou nejdůležitější částí, je tanec. Způsob vyjádření folkloru skrze choreografie L. Košíkové je u nás jedinečný a její pásma jsou proto dobře rozpoznatelná. Už její starší práce, skládající se především z klasických lidových tanců, byly doplněny výrazovým tancem. Také hned od počátku své choreografie propojovala jedním příběhem. Současná pásma jsou spíše výrazovým tancem, nepatrně obohaceným o tradiční folklorní taneční kroky. Pořady jsou, díky svému často humornému provedení, určeny pro široké publikum. Vedle hlavního, jasně čitelného příběhu, vždy bývá ještě jeden méně zřetelný. Ten si divák může dotvářet dle vlastní fantazie.

Vzhledem k tomu, že se má práce zabývá choreografiemi do roku 2015, je možné za několik let toto téma opětovně zpracovat a rozšířit ho o nové choreografie.

Resumé

Předkládaná bakalářská práce se zabývá taneční složkou folklorního souboru Hradišťan pod vedením Ladislavy Košíkové. Zpočátku seznámím čtenáře s nejvýznamnějšími událostmi v historii folklorních hnutí a navážu na samotnou historii souboru Hradišťan, jež končí rokem 1992. V této době totiž se souborem začala spolupracovat choreografka Ladislava Košíková, které se věnuje celá následující kapitola. Mimo jiné je zde výčet choreografií, na kterých se autorka podílela. Pásma v rozmezí let 1992–2015 pak podrobněji rozvedu.

Hlavním cílem této práce bylo zmapovat choreografickou tvorbu L. Košíkové a co nejvíce ji přiblížit čtenáři. Významnými zdroji mi byly fragmenty představení uložené na DVD či na internetu, informace z rozhovorů se samotnou autorkou a nezpracovaný rukopisný materiál z autorčina soukromého archivu. Právě kvůli doposud nezpracovaným pramenům se v mé práci objevují nové informace a historická fakta získaná z rozhovorů s Ladislavou Košíkovou a jejího soukromého archivu.

Summary

The presented bachelor thesis deals with the dance component of folklore Hradišťan band, under the leadership of Ladislava Košíková. Firstly I will acquaint the readers with the most significant events in the history of folklore movements. Then I will follow with the history of Hradišťan band itself which ends in 1992. At the same time, the choreographer Ladislava Košíková started to cooperate with the band. The following chapter is all dedicated to her. Among other things, there is a list of choreography in which she participated. The period between 1992–2015 will be analyzed in more details then.

The main objective of this thesis is to study the choreography creation of Ladislava Košíková and bring it closer to the readers as much as possible. The significant sources for my theses were fragments taken from DVD, Internet, interviews with the author and raw manuscripts from the author's personal archive. Precisely because of these raw, unprocessed materials, the reader can encounter new information and historic facts about Ladislava Košíková in my thesis.

Zusammenfassung

Die vorgestellte Bacherolarbeit befasst sich mit der Tanzkomponeten der Folklor-Gruppe Hradišťan unter Leitung von Ladislava Košíková. Am Anfang meiner Bacherolarbeit erkläre ich dem Leser bedeutende Ereignisse in der Geschichte der Folklor-Gruppen und dann anbinde ich an Geschichte von Hradišťan, die endet im Jahr 1992. In dieser Zeit hat die Choreografin Ladislava Košíková angefangen mit der Gruppe Hrad'išťan zu kooperieren. Über diese Etappe schreibe ich im ganzen folgenden Kapitel. Ausserdem wird in meiner Arbeit auch die Liste der Choreografien an welchen sich die Choreografin Ladislaus Košíková beteiligt hat. Danach beschreibe ich ausführlicher Die Inszenierungen zwischen Jahre 1992–2015.

Das Hauptziel meiner Bacherolarbeit war durchforschen die choreografische Werke und möglichst nähern diese Werke dem Leser. Sehr wichtige Quellen führ diese Arbeit waren die Teile von den Vorstellungen, die kann mann auf der DVD oder auf dem Internet finden. Dann sind das die Informationen von den Interviews mit selber Autorin und Material vom Privataarchiv der Autorin. Bis jetzt sind über dieses Thema bearbeitete keine schriftliche Materialien und deswegen finden sich in meiner Bacherolarbeit neue Informationen und historische Fakten, welche sind erworben von den Interviews und das Material vom Privataarchiv der Autorin Ladislava Košíková.

Seznam literatury, pramenů a internetových zdrojů

Literatura

1. *Almanach k 50. výročí založení souboru*. Zpravodaj města Uherské Hradiště č. 1-12, (2000). Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000.
2. Čoupek, Jiří et al. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007.
3. Fassone, Alberto. *Orff, Carl*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 18. London: Macmillan Publishers, 2001.
4. Jančář, Josef. *Etnografie na Moravě a ve Slezsku v limitech 20. století*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2014.
5. Jančář, Josef. Folklor a folklorismus. *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 14-15.
6. Jančář, Josef. Folklorismus a soudobá kultura. In: *Malovaný kraj*. 2008, 44(1), 16-17.
7. Jančář, Josef. Kořeny folklorismu a jeho současný význam. *Národopisná revue*. 2010, 20(2), 122-125.
8. Jančář, Josef. Lidová kultura v České republice (její dokumentace a interpretace). In: *Tradice lidové kultury v kulturním vývoji České republiky*. Strážnice: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 2001.
9. Jančář, Josef. *Proměny Slovácka: (lidová kultura - od feudálního poddanství k postmodernímu společenství)*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011.
10. Jančář, Josef. Zamyšlení nad pětatřicetinami Hradišťanu. *Malovaný kraj* 22, č. 1 (1986).
11. Jelínková, Zdena - Košíková, Ladislava - Polášková, Jana. *Tance z Uherskohradištska: Staré město, Mařatice*. 1. vyd. Brno: MKS S. K. Neumanna, 1989.

12. Maděričová, Anna a kol. Hradišťan 1950–2000: *Almanach k 50. výročí založení souboru*. Uherské Hradiště: Klub kultury, 2000.
13. Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. 1. část. *Slovácké noviny* 10, č. 16, (19. 4. 2000).
14. Maděričová, Anna. Hradišťan 1950–2000. 2. část. *Slovácké noviny* 10, č. 17, (26. 4. 2000).
15. Maděričová, Anna. Soubor Hradišťan tančící. *Slovácké noviny* 14, č. 66 (2004).
16. Matyáš, Bohuslav. Rozhovor s Ladislavou Košíkovou. *Zvuk Jaro/Léto*, č. 1 (2016).
17. Měrka, A. (odp. redaktor) *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980.
18. Pavlicová, Martina – Jančář, Josef. *Lidová hudba a tanec na jevišti (čtyřicet let Hradišťanu)*. Strážnice: Tippa, 1990.
19. Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (I. část). *Slovácký deník*, příloha Slovácké noviny. č. 64 (17. 3. 2010).
20. Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (III. část 1978–1995). *Slovácký deník*, příloha Slovácké noviny. č. 81 (7. 4. 2010), 4.
21. Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu (IV. část 1995–2010). *Slovácký deník*, příloha Slovácké noviny. č. 99 (28. 4. 2010), s. 4.
22. Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu, II. část 1965–1978. *Slovácký deník*, příloha Slovácké noviny. č. 76 (31. 3. 2010), s. 4.
23. Potyka, Miroslav. Šedesát let Hradišťanu: historie i současnost. *Slovácký deník*, příloha Slovácké noviny. č. 104 (5. 5. 2010), s. 4.

24. Programový bulletin divadla Komédie, *Tanec je hudba a hudba je tanec*. 6. 11. 2004.
25. Programový bulletin Kulturního domu Veselí nad Moravou. 28. 11. 2015.
26. Programový bulletin slavnosti *Třebovický koláč*, zpracovala Dana Kellerová.
27. Rozhovor s Ladislavou Košíkovou
28. *Soubor lidových písní a tanců Hradišťan: laureát státní ceny: 1950–1980*. Uherské Hradiště: Sdružený závodní klub ROH, 1980.
29. Tyrrell, John. *Janáček, Leoš*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 12. London: Macmillan Publishers, 2001.
30. Walsh, Stephen. *Stravinsky, Igor*. The New Grove: Dictionary of Music and Musicians – 2nd ed., volume 24. London: Macmillan Publishers, 2001.

Prameny

1. Rozhovory s Ladislavou Košíkovou
2. Rukopisný materiál a videonahrávky ze soukromého archivu Ladislavy Košíkové
3. Rukopisný materiál z archivu Radky Baborákové

Internetové zdroje

1. Alena Skálová. *Národní divadlo* [online]. [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://archiv.narodni-divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=3761&pn=456affcc-f401-4000-aaff-c11223344aaa>
2. Carl Orff – Catulli Carmina 2011. *Hradišťan* [online]. 2010 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/carl-orff-catulli-carmina-2011>

3. Carl Orff: Catulli Carmina, Carmina Burana. *Opera, balet* [online]. 2007 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.operabalet.cz/default.php?page=rep&id=327

4. Claudio Monteverdi: Claudio Monteverdi cesta přes Moravu snad až do Prahy. *Hradišťan* [online]. 2014 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/claudio-monteverdi

5. Hradišťan: Kytice - taneční provedení kantáty. *Youtube* [online]. 2010 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=539hJ3npM3U>

6. Hudebně taneční projekty. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-11-23]. <http://www.hradistan.cz/kapela/dalsi/hudebne-tanecni-projekty>

7. Choreografka Hradišťanu Ladislava Košíková: Sledujeme život od zániku ke zrodu. *Deník.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.denik.cz/zlinsky-kraj/choreografka-hradistanu-ladislava-kosikova-sledujeme-zivot-od-zaniku-ke-zrodu-20-6tjj.html

8. Izaiášovo proroctví. *Databáze pramenů Institutu Bohuslava Martinů* [online]. [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: http://database.martinu.cz/works/public_view/305

9. Kdo jsme. *Hradišťánek: dětský folklorní soubor Uherské Hradiště* [online]. 2016 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.hradistanek.cz/>

10. Kytice. *Hradišťan* [online]. 2010 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/kytice

11. Ladislava Košíková - profil. *Ladislava Košíková* [online]. Staré Město u Uherského Hradiště, 2008 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.ladislavakosikova.cz/profesni-zivotopis/>

12. Mladost' a krása. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/mladost-a-krasa/>

13. Na druhé koleji 14:32. *Hradišťan* [online]. 2015 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/na-druhe-koleji-14-32>
14. Národopisná výstava československá. *Národní zemědělské muzeum* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <http://nzm.cz/nzm-praha/narodopisna-vystava-ceskoslovenska/>
15. O nás. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/>
16. O Slunovratu. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-11-25]. <http://www.hradistan.cz/diskografie/o-slunovratu>
17. Obdržálková, Ludmila. *Lidové písně na moravském Slovácku a jejich hudební doprovod* [online]. Brno, 2014 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/350980/pedf_b/
18. Poslanie. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-nas/poslanie/>
19. Profil. *Soubor valašských písní a tanců VSACAN* [online]. Vsetín, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vsacan.cz/profil.html>
20. Příběh zbojníka. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/pribeh-zbojnika/>
21. Regiony: Dolňácko. *FolklorWeb.cz: folklor a lidová kultura na Moravě* [online]. 2011 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: <http://www.folklorweb.cz/regiony/dolnacko.php>
22. Repertoár. *Soubor valašských písní a tanců VSACAN* [online]. Vsetín, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vsacan.cz/repertoar.html>
23. Reprezentačný program. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/reprezentacny-program/>

24. Slovenský triptych. *Lúčnica* [online]. Bratislava, 2016 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://www.lucnica.sk/o-tanecnom-subore/program/slovensky-triptych/>
25. Současnost. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/o-nas/soucasnost/>
26. Studánko, rubínko 2009. *Hradišťan* [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/studanko-rubinko-2009>
27. Svatby. *Hradišťan* [online]. 2011 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/choreografie/svatby>
28. Šorálová, Lucia. *Možnosti prezentace a popularizace tradiční lidové kultury v ČR a SR - vzájemné srovnání* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-12-02]. Dostupné z: <http://theses.cz/id/t5nj16/>
29. Taneční soubor Hradišťan. *Hradišťan* [online]. 2016 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/soubor>
30. U vás o nás. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/u-vas-o-nas/>
31. Zatoulané pohádky. *Vojenský umělecký soubor Ondráš* [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-12-01]. Dostupné z: <http://www.vusondras.cz/repertoar/zatoulane-pohadky/>
32. Žákovské vigilie 2007. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.hradistan.com/fotogalerie/zakovske-vigilie-2007>
33. Žákovské vigilie. *Hradišťan* [online]. 2007 [cit. 2016-11-18]. Dostupné z: www.hradistan.com/choreografie/zakovske-vigilie

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Hradišťan, Studánko, rubínko (2009).....	34
Obrázek 2 – Hradišťan, Žákovské vigílie (2006)	38
Obrázek 3 – Hradišťan, Catulli Carmina (2011)	41
Obrázek 4 – Hradišťan, Moravský kabaret aneb Na druhé koleji 14:32 (2015).....	46

Anotace

Autor práce	Jindřiška Kocourková
Fakulta	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra	Katedra muzikologie
Název práce	Taneční soubor Hradišťan pod vedením Ladislavy Košíkové
Vedoucí práce	doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.
Počet znaků	111 102
Počet příloh	4
Počet titulů	30
Klíčová slova	Ladislava Košíková, Hradišťan, Lidový tanec, Folklor, Taneční choreografie
Popis práce	Bakalářská práce se zaměřuje na taneční složku souboru Hradišťan pod vedením Ladislavy Košíkové. Zaobírá se proměnou tanečních choreografií od roku 1992, kdy začala L. Košíková v souboru choreograficky působit, až do současnosti.